

Падіння з прискоренням

Кожен день карантину суттєво руйнує економіку України: постраждають металургія, машинобудування, будівельний та аграрний сектори

» стор.6

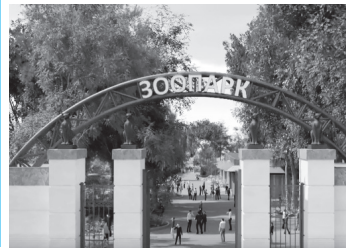
Нафта на гойдалках

Минулого тижня ціни на попередніх закупівлях нафтопродуктів знову лихоманило

» стор.5

Золота вітрина

З початку року Харківська міськрада виділила на реконструкцію місцевого зоопарку понад 800 мільйонів гривень

» стор.3

Україна молода

Вівторок, 7 квітня 2020 року

№ 31 (5633)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 27,373 грн
1 € = 29,560 грн
1 рос. руб. = 0,356 грн

На трьох не зметикуєш

В Україні набули чинності посилені карантинні заходи

» стор.2

Температурний режим.
Фото з сайта focus.ua.

«Відвідування парків, скверів, зон відпочинку, лісопаркових і прибережних зон забороняється. Це дозволяється тільки в разі, коли вам потрібно вигуляти домашню тварину або в зв'язку зі службовою необхідністю».

■ ОБМЕЖЕННЯ

На трьох не зметикуєш

В Україні набули чинності посилені карантинні заходи

Тарас ЗДОРОВИЛО

Обмеження, пов'язані з пандемією, набирають обертів: від 6 квітня стало чинним рішення Кабінету Міністрів України про посилення карантинних заходів у зв'язку з поширенням нового коронавірусу SARS-CoV-2, який викликає захворювання COVID-19. Зокрема, громадянам забороняється пересуватися більш ніж по двоє людей, за винятком випадків, коли здійснюється супровід дітей. Щоправда, чітко не роз'яснюється, чи стосується це кількісне обмеження й людей, що перебувають, наприклад, у приватному легковому транспорті.

Як пояснили в пресцентрі уряду, відучора запроваджено обов'язкове носіння маски або респіратору в громадських місцях. Згідно із законодавством, під громадським місцем розуміється частина будь-якої споруди, яка доступна або відкрита для населення, в тому числі за плати (під'їзди, підземні переходи, стадіони; парки, сквери, дитячі майданчики, зупинки громадського транспорту, ліфти, державні установи, медичні установи та інше).

«Відвідування парків, скверів, зон відпочинку, лісопаркових і прибережних зон забороняється. Це дозволяється тільки в разі, коли вам потрібно вигуляти домашню тварину або в зв'язку зі службовою необхідністю», — йдеться в урядовій постанові. Як і раніше, ви можете вигулювати домашніх тварин, проте не більше, ніж удвох, однак вигул домашніх тварин у парках та скверах дозволяється лише однією людиною.

Уряд також ввів вікові обмежувальні заходи: наразі дітям до 14 років забороняється виходити на вулицю без супроводу батьків або опікунів. А ось особи у віці від 60 років і старші віднесені до групи підвищеного ризику. «Люди, старші 60 років, поки що повинні сидіти вдома. Вони мають перебувати у визначеному ними місці самоізоляції. По-друге, утримуватися від контакту з іншими особами — крім тих, з якими вони спільно проживають», — наголошується в урядовому повідомленні.

При цьому вікові обмеження не поширюються на осіб, які «здійснюють заходи, пов'язані з недопущенням поширення COVID-19», а також забезпечують діяльність «об'єктів критичної інфраструктури». Тим часом люди, які перебувають на самоізоляції (крім хворих COVID-19) і про яких нікому подбати, можуть відвідувати магазини та інші місця торгівлі, які роз-

ташовані на відстані не більше 2 км від місця самоізоляції.

Важливим нововведенням, про яке не варто забувати, є й те, що відтепер усі громадяни повинні мати при собі посвідчення особи державного зразка — цей захід необхідний для контролю за тими, хто повинен перебувати в самоізоляції чи обсервації.

За дотриманням правил карантину будуть стежити Нацполіція та Нацгвардія. За недотримання карантинних заходів штрафувати на... 17-34 тисячі гривень, а в разі порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним захворюванням передбачена навіть кримінальна відповідальність. У постанові уряду сказано, що громадяни, які двічі порушили умови самоізоляції, підлягають примусовій госпіталізації.

Зокрема, уряд у зв'язку з пандемією коронавірусу вирішив також скоротити кількість діючих пунктів пропуску через кордон до 19, й усі, хто прибувають до України, повинні будуть пройти 14-денну обсервацію. Щоправда, ця вимога не стосується дипломатів, членів міжнародних організацій, водіїв вантажних транспортних засобів, членів екіпажів повітряних і морських суден, якщо немає підстав вважати, що вони могли контактувати з інфікованими коронавірусом.

Рішення про посилення протиепідемічних і карантинних заходів поширюється на всю країну, однак місцева влада може вживати додаткових заходів. Зокрема, в Києві було вирішено розширити перелік місць, в яких заборонено перебувати без маски або респіратору. В'їзд і виїзд у столицю з понеділка можливий лише через контрольні-пропускні пункти, причому на в'їзді в місто в обов'язковому порядку вимірюватимуть температуру у водіїв та пасажирів.

Мер міста Віталій Кличко також попередив, що якщо кількість інфікованих буде стрімко зростати, то влада столиці може прийняти рішення про заборону використання приватного транспорту, а також запровадити низку інших заходів.

Нагадаємо, що станом на вечір 5 квітня в Україні підтверджено 1 тис. 308 випадків коронавірусної хвороби COVID-19. Цей вірус уперше зафіксували в китайській провінції Хубей наприкінці 2019 року. З того часу зараження коронавірусом було зафіксовано у 170 країнах світу, включно з Україною. Починаючи з 11 березня Всесвітня організація охорони здоров'я визнала поширення хвороби пандемією. ■

Леонід ШКІЛІНДЕЙ

Якщо на початок моменту входу України в пандемічний простір офіційна статистика щодо кількості обстрілів знизилася, то тепер уже кілька днів зростає. За минулі вихідні збройні формування Російської Федерації та їхні посіпаки 27 разів порушили режим припинення вогню, двічі застосували при цьому заборонене Мінськими домовленостями озброєння. Упродовж доби противник відкривав вогонь по позиціях Об'єднаних сил із мінометів калібрів 120 мм та 82 мм, гранатометів різних систем, великокаліберних кулеметів та стрілецької зброї. Втім, це за офіційними даними. Військовий оглядач, ветеран Мирослав Гай на своїй сторінці у соціальній мережі Facebook написав про тиск на військових щодо надання реальної кількості обстрілів.

На донецькому напрямку, де за ситуацію відповідає оперативно-тактичне угруповання «Схід», противник вів обстріл наших позицій неподалік населених пунктів Кам'янка, Гнутаєво, Авдіївка, Старогнатівка, Водяне, Богданівка, Широкине, Тарамчук, Новомихайлівка, Славне, Опитне, Павлопіль.

На Луганщині в районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Північ» збройні формування Російської Федерації з міномета калібру 82 мм зранку обстріляли позиції Об'єднаних сил поблизу Хутора Вільного, а з автоматичних станкових гранатометів, кулеметів великого калібру та стрілецької зброї — оборонців

Ганна ЯРОШЕНКО

Полтава

Той день у 8-річного Мишка Ступака був невдалим: гуляючи разом зі своїм приятелем — 10-річним Сашком Грінем — біля одного зі ставків на вулиці Нижньомлинській у Полтаві, він вирішив закинути у водойму знайдений шматок риболовецької сітки, та раптом послизнувся й шубовснув у холодну воду. Не надто вмюючи плавати, Мишко ледве тримався на воді. Усе сталося настільки швидко, що Сашко й оком не встиг змигнути. Проте він не розгубився й чимдуж помчав до автошляху, аби покликати когось на допомогу. На щастя, дорогою якраз проїжджали на автомобілі полтавці Олександр Андросов та Андрій Попов.

«Ми їхали з Харкова, де були у відрядженні, — розповів Андрій. — Зазвичай цією дорогою не їджджу, але цього разу друг, ніби щось відчувши, попросив звернути праворуч. Побачивши зляканого хлопчину, який махав рукою, ми зупинилися. А довідавшись про нещасний випадок, навіть ніде не припаркували автівки — так і покинули її посеред дороги й побігли до ставка. Наш новий знайомий показав місце, куди впав його приятель, проте дитини на поверхні води не було. Аж тут буквально

■ НА ФРОНТІ

Без права на «Заставу»

Наші підрозділи збили безпілотник російського виробництва, вартість якого становить близько двох мільйонів доларів

Кримського. Поряд з Оріховим ворог гатив по наших опорних пунктах мінами 82-го калібру та з гранатометів різних систем. Для обстрілу околиць Новотошківського противник використав 120 мм і 82 мм калібри. Міни 82-го калібру вибухнули біля наших опорних пунктів на околицях села Новоолександрівка. Позиції Об'єднаних сил біля Травневого окупанти обстріляли з 82 мм мінометів, а також гранатометів різних систем, кулеметів великого калібру та стрілецької зброї. Вогонь російські найманці вели з напрямку селища Гольмівський поблизу Горлівки. В районі Південного і Новолуганського ворожі війська застосували гранатомети різних систем, великокаліберні кулемети та стрілецьку зброю.

Окрім позицій Об'єднаних сил, окупанти 4 квітня зі станкового протитанкового гранатометів обстріляли також житловий сектор селища Верхньоторецьке. В результаті розриву гранати отримала осколкове поранення в ногу місцева мешканка, яка перебувала на присадибній ділянці власного будинку. Її доправили до місь-

кої лікарні м. Торецьк, де надали кваліфіковану медичну допомогу.

Внаслідок ворожих обстрілів зазнав поранення один військовослужбовець зі складу Об'єднаних сил.

Упродовж минулої доби наші військовослужбовці давали рішучу відповідь на всі вогневі провокації противника, щоразу змушуючи ворога повернутись до дотримання режиму «тиші».

Заданими розвідки Об'єднаних сил, за останні дні наші підрозділи, що вели оборонні дії, ліквідували двоє російських окупантів, завдали поранень сімом російським окупантам, знищили дві ворожі вантажівки російського виробництва «КамАЗ» і «Урал» та станковий протитанковий гранатомет, а також безпілотний літальний апарат «Застава» Bird Eye 400. Цей БПЛА з 2012 року виробляється у Російській Федерації. Його вартість становить близько двох мільйонів доларів. Безпілотник був переданий відповідним фахівцям спеціальних підрозділів для вивчення даних із носіїв інформації. ■

■ ПОРЯТУНОК

«Ловися», дитино

Повернули до життя хлопчину, який випадково впав у ставок

Під час нагородження рятівників. Фото із сайту Головного управління Національної поліції України в Полтавській області.

через три секунди хлопчик почав спливати — його тіло вже було у вертикальному положенні. І в цей час ми вдвох стрибнули у воду».

За словами Андрія, у критичній ситуації діяли інтуїтивно. Олександр Андросов уже біжучи почав роздягатися, а Андрій Попов узяв за галю стрибнув одягненим. Витягнути хлопця зі ставка було не так легко, адже бетонні плити вздовж берега поросли мохом, а тому були надто слизькими. Тож дорослі чоловіки й самі ледве вибралися — задля цього їм довелося вчепитися за гілку дерева.

«Хлопчина вже не дихав, — пригадує Андрій Попов. — Ми перетвернули його на живіт і провели реанімаційні маніпуляції, привівши дитину до тями. А потім викликали «швидку допомогу». Оскільки тіло хлопця було переохоложене, ми відтягнули його від берега, роздягнули й укутали мою «олімпійкою», що лежала в багажнику авто. А невдовзі приїхала й «швидка».

Отак спільними зусиллями та правильними діями і врятували восьмирічному хлопцю життя. Матері про інцидент повідомили вже медики та поліцейські. Мишко відбувся стресом і нині почувається добре, його життя нічого не загрожує. І для дорослих рятівників, котрі також відчули, яка холодна вода у ставку ранньої весняної пори, пригода не закінчилася переохолодженням чи застудою.

«У салоні автомобіля ми одразу ж увімкнули пічку, а ввечері полікувалися самі знаєте чим, — жартує Андрій Попов. — А загалом ідеться не про нас. Головне

те, що врятували життя маленькому українцю, якому будувати майбутнє нашої країни. Звісно, ми з моїм другом самі були здивовані, що все так збіглося, адже відлік часу йшов буквально на хвилини. Очевидно, хлопчину ще й доля берегла».

У Головному управлінні Національної поліції в Полтавській області відзначили всіх трьох рятівників. Глави поліції Полтавщини Іван Вигівський вручив Олександру Андросову, Андрію Попову та Сашкові Гріню подяки й цінні подарунки. Їхній вчинок і справді є гідним прикладом для наслідування. ■

■ НЕЧУВАНА ЩЕДРІСТЬ

Золота вітрина

З початку цього року міськрада виділила на реконструкцію місцевого зоопарку понад 800 мільйонів гривень

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Харків

Навіть у розпал боротьби з коронавірусом Харківська міськрада продовжує вкладати рекордні кошти у реконструкцію, що триває понад три роки. Вже цього місяця пройдуть торги на нове будівництво у звіринці так званої «Зимової левади» для утримання домашніх і диких тварин контактного зоопарку, а також амфітеатру, спроможного вмістити одночасно півтисячі глядачів. Вартість об'єктів — відповідно 40 і 12,7 мільйона гривень.

Загалом у березні, незважаючи на брак медичних засобів для боротьби з епідемією, на місцевий зоопарк, завдяки щедрості депутатів, пролився, без перебільшення, золотий дощ. У перших числах місяця вони виділили 30 мільйонів на будівництво спеціального зерносховища і 6 мільйонів на реконструкцію туалету. А 16 березня, коли вже було відомо про карантин, оголосили тендер на зведення павільйону для пінгвінів загальною вартістю майже 91 мільйон гривень. Згідно з тендерною документацією, розміщеною на сайті державних закупівель ProZorro, милих північних тваринок побалують розкішним будиночком із власним басейном, піщаним пляжем, скелями для гнізд і садом із рідкісними деревами. Буде тут також підсобне приміщення для персоналу, де встановлять санвузли по десять комплектів напівфарфорових і фарфорових унітазів та умивальників і ще стільки ж комплектів чавунних піддонів.

Прилаштували у березні до нових апартаментів депутати і місцеву анаконду. Вона житиме у тераріумі, розташованому у кафе на 100 посадкових місць. Орієнтовна вартість ново-

Передвиборча фішка харківського голови.

будови — 29,2 мільйона гривень. Ще майже мільйон витратять на проектні роботи. Але на цьому парад нечуваної щедрості не завершився, оскільки 25 березня мерія оголосила тендер на реконструкцію пішохідного містка та відкритих водних об'єктів із приміщеннями водопідготовки у зоні «Південна Америка». Вартість проєкту — 30 мільйонів гривень.

Як влучно підмітили активісти Харківського антикорупційного центру, на ці кошти можна було б придбати 25 приладів ШВЛ, яких вкрай бракує у харківських лікарнях. А сума у 800 мільйонів гривень, що була спрямована на зоопарк у першому кварталі, за даними ХАЦ, у десять разів перевищує кошторис ремонту харківських лікарень, проведеного за останніх чотирьох років. Загалом на зоопарк у Харкові витратили вже понад 2 мільярди гривень, хоча точну суму не береться

назвати ніхто. «Ми понад три роки намагаємось отримати кошториси, але безрезультатно, — каже співзасновник ХАЦ Євген Лисичкін. — І навіть народні депутати запити відправляли, але ми отримуємо відписки і не отримуємо реальну вартість і ціни на матеріали».

Водночас пильна увага до зоопарку у цей драматичний час лише на перший погляд здається, м'яко кажучи, дивною. Активісти антикорупційного центру припускають, що мер Геннадій Кернес хоче завершити багаторічну реконструкцію звіринця до майбутніх виборів. «Вони планують упроратися до осені, — припускає керівник ХАЦ Дмитро Булах. — Кернес обиратиметься на якихось досягненнях. А зоопарк — це вітринний проєкт мера. І, напевно, саме з виборами пов'язаний той факт, що його хочуть добудувати якнайшвидше». ■

■ ВТРАТИ

А смерть найкращих обирає і смикає по одному

Пам'яті друга

Сум і біль. У понеділок, 6 квітня, не стало Бориса Клименка. Нашого доброго друга, чудового журналіста, багаторічного автора «України молоді», інтелектуала, ерудита, видавця і просто хорошої людини... В такі моменти спадає на думку, що життя — річ крихка, миттєва, несподівана, жорстока. І справедливість у ній розподіляється якось нерівномірно. Борі не вистачатиме. Бракуватиме його голосу з незрівняним тембром, життєрадісного сміху, надійності, справжності, оптимізму, анекдотів на всі випадки, дотепних жартів, незліченної кількості віршів напам'ять, фантастичних проєктів... Але щастя, напевне, у тому, що він у нас був. І що при згадці про нього завжди теплітиме на серці.

Ось деякі цитати з Борисової сторінки у «Фейсбуці».

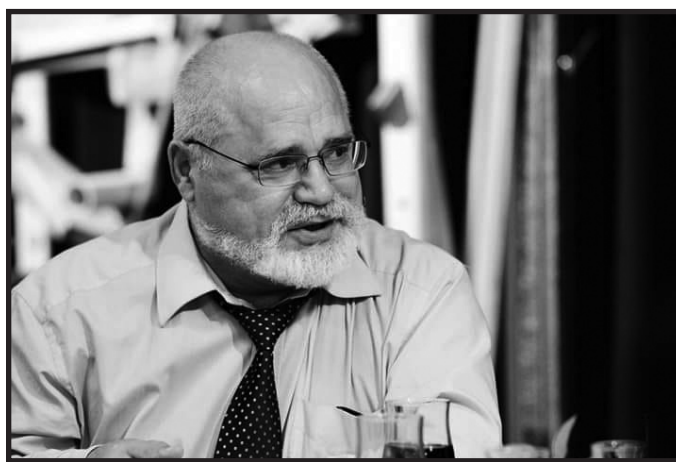
Юрій Луканов: «Минулого літа він на Подолі організував зустріч всіх старих друзів. Був веселий і безтурботний. Сипав жартами. Я не пам'ятаю, щоб він сумував. От взагалі. Мабуть, треба сумувати і радіти, що він прожив оптимістом у цьому житті».

Віктор Лещук: «такі дні... Не стало Борі Клименка. Справжній, надійний,

чоловіча з великої літери. Так, журналіст. Колега, товариш. Здавалося зі своїм незмінним оптимізмом і очима, що завжди іскрились розумом і світлим гумором, житиме 100 років. Сталося не так. Спи спокійно, колего. Твоє життя було яскравим, ущерб'я наповненим, але коротким...»

Любов Скиба: «Пішов за веселку найкращий з тих, кого знала в цім світі: немає веселуна й дотепника, надзвичайно потужного в усю, за що брався, Бориса Клименка. Світла пам'ять назавжди».

Яніна Соколовська: «Боречка, Bogys Klumenko, пусть тебе там будет хорошо. Тут тебя и твоей, бьющей за пределы энергии, твоей живости и доброты будет очень не хватать. Видимо, там они оказались нужнее. Царствие небесное».

Stas Juvenalievich: «Как это глупо все, вот этот всевашившийся п..., в котором так просто б... умирает один из любимых людей, и ты никак не можешь с этим поделаться. Боря Bogys Klumenko был тем человеком, с которым просто рядом сел — и отпустило уже, в глаза посмотрел, голос этот как бархатное разливное. Какой п-ц. Пусть

ему легче там будет, спокойнее».

Tatiana Artuszevska: «Ох, пане Борисе, любий мій, пане Борисе...»

Редакція газети «Україна молода» висловлює щирі, глибокі співчуття нашій колезі Валентині Клименко та Роману Клименку із приводу смерті чоловіка й батька. ■

■ «КРИМНАШ»

Коронавірусний призов

Окупанти на анексованому півострові планують незаконно загнати 3,3 тисячі новобранців на службу до лав армії РФ

Ірина КИРПА

У порушення всіх чинних норм карантину через коронавірус, Мінборони РФ зважилося організувати масовий незаконний призов мешканців окупованого Криму на військову службу.

Передбачається, що до 15 липня 2020 року солдатську форму проти своєї волі вдягнуть понад 3,3 тисячі мешканців півострова.

Чимало людей у Криму обурені цим свавіллям, адже більша частина призовників буде змушена проходити службу за межами півострова. Молодих чоловіків відправлять якомога далі від Батьківщини на військові бази Південного та інших військових округів Росії.

З метою формального дотримання норм карантину через коронавірус, особовий склад на 14 днів ізолюють від решти військовослужбовців в окремих казармах.

З усіх засобів захисту від небезпечного коронавірусу для покликаних на службу хлопців, поплічники Кремля передбачили хіба що звичайні термометри, якими планують тричі на день вимірювати новобранцям температуру.

Громадські активісти з різних країн світу змушені констатувати, що російські окупанти, у порушення міжнародного законодавства, продовжують незаконно переслідувати громадян України.

У протоколи Міжнародної правозахисної організації Human Rights Watch зафіксовані численні факти порушення прав людини у Криму та протизаконні переслідування мешканців півострова за відмову від служби у лавах армії країни-окупанта.

У звіті організації сказано (цитуюмо): «Відповідно до IV Женевської конвенції держава-окупант не може примушувати мешканців окупованої території служити в її збройних або допоміжних силах». Документ також прямо забороняє будь-який «тиск або пропаганду, спрямовану на забезпечення добровільного призову». Ці заборони є абсолютними, а їх порушення є серйозним порушенням конвенцій», — кінець цитати.

Лідери Кримської правозахисної групи поінформували Human Rights Watch про те, що за останні чотири роки їм вдалося задокументувати 76 обвинувальних вироків, відомо також ще про два випадки, які перебувають на розгляді кримських «судів», а ще в одному випадку слідство триває ще й досі.

— Реальна кількість справ та обвинувальних вироків є набагато більшою, оскільки багато вироків просто не публікуються, — прокоментував ситуацію експерт Кримської правозахисної групи Олександр Седов. — Починаючи з 2015 року кількість кримінальних вироків за ухилення від призову до армії РФ на території Криму неухильно зростає, результатом кожної призовної кампанії стає від 20 до 30 вироків проти ні в чому не винних кримчан.

За даними моніторингової місії ООН із прав людини в Україні, за 2017 рік на військову службу до збройних сил Росії покликали не менше 4,8 тис. мешканців Криму, а у 2018 році ця цифра зросла вже до 5,6 тис. кримчан.

Прокуратура АРК просить усіх мешканців окупованого півострова у разі отримання ними повісток для проходження служби у російській армії — звертатися по допомогу за їхнім номером телефону або писати листи на електронну скриньку. ■

Тетяна ПАРХОМЧУК

■ ТЕНДЕНЦІЇ

Олігархічний гамбіт

Поглиблення VIP-розколу президентської рати

Олігархи: втрати й пошуки балансів.
Фото з сайту politeka.net.

Цікава думка прозвучала з уст міністра МВС Арсена Авакова про можливість продовження карантину ще на місяць, тобто аж до кінця травня. Цікава з тих позицій, що це саме той необхідний захід, аби змести владу Зеленського та Ко руками пересічних українців — голодними бунтами. Тим більше що й без того, ще до коронакарантину, у владі розповзлась пошесть розколу.

І хоч цього разу багатьом самостійно заглядали у вікна, аби поспостерігати за цим політхаосом, карантин не дозволяє, однак ситуація і так давно на поверхні. Адже ще півроку тому прогнозувалось, що рано чи пізно Володимир Зеленський втратить контроль над Верховною Радою. І одна з причин — більшість «Слуг народу» ніколи по-справжньому не були в команді президента — вони просто стали тимчасовими союзниками.

Ноги ростуть із голови

І от у березні ми вперше побачили протести всередині владної партії «Слуга народу». Криза провладної фракції спровокувала створення всередині «Слуг народу» проєвропейської ліберальної групи, яка має намір підтримувати ініціативи президента Володимира Зеленського і виступає за Євросоюз та проти повернення України до середньовіччя.

Нагадаємо, шістьдесят народних депутатів виступили проти угод у Мінську та утворення так званої консультативної ради з ОРДЛО, де Росія бачить себе в ролі споглядача. Адже це означатиме ймовірно легалізацію так званих Луганської та Донецької народних республік.

Спостерігаючи за реформатуванням монофракції, пригадується обіцянка, котру ще на початку роботи Верховної Ради нового скликання озвучив президент Володимир Зеленський: «Я вже знаю, що розпускати Верховну Раду не так страшно». І останнім часом гарант Конституції дійсно все частіше повторював, що за наявності критичної маси, за його ж оцінкою, помилок депутатів він розпустить парламент без особливого жалю і довгих роздумів. Ці всі фактори не примушували себе довго чекати. Вийшовши на політичну авансцену, як на замовлення. Хоча водночас породили й декотрі підозри: а чи не гра це Банкової, така собі рухома картинка — агітка для тих ЗЕвиборців, котрі можуть відійти від Зеленського, бо розчарувались у своїх наївних сподіваннях та добре зігралих запевненнях у ширості намірів вести країну проєвропейським шляхом.

Природне запитання: а звідки ноги ростуть? Ні-ні, не потрібно сварити п'яту точку — як кажуть, у важку хвилину вона завжди з вами. Ймовірно, ноги ростуть із голови офісу президента? Але, очевидно, у відпрацьованій конфігурації з іншими впливовими особами, котрі чимало вклались у політичну долю Володимира Зеленського, а тому програвати й бути собі у збитку не збираються.

Однак голосування позачергової «карантинної» сесії Верховної Ради — за закон, що унеможливив повернення «ПриватБанку» його колишнім власникам, та закон про відкриття ринку землі — пока-

зало, що в Раді здатні домовлятися, і коаліція може розбавляти фарби політичної орієнтації ледь не щодень.

Проста арифметика

І про колишню монобільшість мовою цифр. Отже, фракція «Слуга народу» у березні провалила голосування щодо 70% рішень Верховної Ради. А всього на початку весни було прийнято 25 законодавчих актів. І лише за сім із них фракція забезпечила від 226 голосів. Про це повідомила пресслужба Комітету виборців України. Зокрема, голосів від монобільшості не вистачало для успішного голосування щодо недавніх кадрових змін в уряді Дениса Шмигала, а також за відставку колишнього генпрокурора Руслана Рябошапки. Ці рішення були ухвалені за допомогою голосів депутатів, що не входять до більшості. Водночас фракція забезпечила в березні необхідну кількість голосів за відставку уряду Олексія Гончарука та звільнення членів Кабміну (240 та 242 голоси «за» відповідно), призначення новим прем'єр-міністром Дениса Шмигала та формування нового уряду (242 та 228 голосів «за»), а також за призначення за президентською квотою Андрія Тарана міністром оборони (239 голосів) та Дмитра Кулеби міністром закордонних справ (242 голоси «за»).

Якщо раніше це виглядало як тимчасові збої в роботі фракції, то зараз є підстави говорити про систематичну проблему в роботі монобільшості, наголошують у КВУ. Загалом у фракції «Слуга народу» наразі 248 народних депутатів.

Від моносистеми відвалилась чверть

Але найпромовистішим було голосування по двох ключових питаннях, без котрих не бачити Україні допомоги

від МВФ. Саме воно остаточно підтвердило: у президента Зеленського вже немає більшості в парламенті. Хоча ситуативні коаліції не нове явище в політичному житті країни.

До 30 березня такою ситуативною коаліцією було єднання частини депутатів від партії «Слуга народу» з ОПЗЖ і депутатськими групами, орієнтованими на Ігоря Коломойського. Нині ж вималювалась конфігурація частини депутатів від партії «Слуга народу» з фракціями «Європейська солідарність» і «Голос». І це, в умовах, що наразі склались, найприродніша коаліція.

Отже, перше питання — «антиколомойський закон», друге, що як лакмус показало актуальний розклад сил у парламенті, — це розгляд «земельного» питання. Воно продемонструвало виклик моносистемі, від котрої відвалилась чверть.

«Нулі» при голосуванні одностайно дала група опозиційних фракцій у складі «Опозиційної платформи — За життя» і «Батьківщини». У ніч з 30 на 31 березня до них долучилася у повному складі дегрупа «За майбутнє», яку пов'язують зі сферою впливу мільярда Ігоря Коломойського. При цьому частинка «клубу прихильників» олігарха у складі фракції «Слуги народу» ухвалення земельного закону підтримала. Але не всі: так, у момент вирішального голосування виявилися відсутніми «спікери» цієї групи Олександр Дубінський і Максим Бужанський. Не голосував і Гео Лерос, котрий став упізнаним широким загалом завдяки своїм викриттям щодо глави офісу президента Андрія Єрмака і його брата.

Зеленський — пороховот?

Загалом законопроект про вільний ринок землі з різних причин і мотивів не підтрима-

ли 42 члени монобільшості. Це означає, що без підтримки інших фракцій ухвалення цього ключового документа було б неможливим. У кризовій ситуації Банковій підставили плече «Європейська солідарність», «Голос», група «Довіра» і п'ятеро позафракційних (окрім спікера Дмитра Разумкова і віцеспікера Руслана Стефанчука, це троє депутатів з орбіти Ріната Ахметова: Муса Магомедов, Вікторія Гриб і Сергій Магера).

Варто зазначити, що в ніч на 31 березня, після голосування Ради за відкриття ринку землі, в парламенті було зареєстровано проєкт постанови про відміну рішення Верховної Ради щодо ринку землі й передано на розгляд профільного комітету. Це може зупинити процес підписання закону про ринок землі головою Верховної Ради України Дмитром Разумковим.

Крім того, партія «Батьківщина» звернулася до Конституційного Суду з вимогою визнати незаконним прийнятий парламентом закон про відкриття ринку землі.

Політична криза на передньому рубежі

Рейтинг президента Володимира Зеленського надкушують не лише своєю невідтримкою «умовно» свої, котрі своїми, як ми з'ясували, були дуже умовно, а й підтримкою — вже також умовно, чужі.

І вже не вперше під час важливих голосувань владі допомагають «Голос», «Довіра» та група Ахметова. Цього разу до них долучилися депутати з фракції Петра Порошенка. І це спровокувало напад на «Європейську солідарність» та викликало неабияке роздратування у діячів на кшталт колишнього заступника глави президентської адміністрації Віктора Януковича Андрія Портнова. У своєму Телеграм-каналі він сповістив

про «змову» між владою і Порошенком щодо припинення кримінального переслідування п'ятого президента в обмін на спільні голосування. Колишній «регіонал» заявив про появу «неформальної коаліції» фракцій Порошенка, Святослава Вакарчука і «Слуги народу».

А президента Зеленського в проросійському політичному середовищі почали називати головним «пороховотом» України.

Налагодження стосунків Банкової з її опонентами драгує політиків, чутливих до настроїв Кремля. Вкотре значаємо: Росії потрібен хаос в Україні, а не стабільність і прийняття цивілізованих правил.

Написи на паркані

Однак, як виявилось, у наших фінансових потребах наразі може допомогти саме Захід — МВФ, а не Росія, як вважають проросійські політики. А Зеленський очікувано опинився в ситуації, коли мусить вибирати між союзом з олігархами та порятунком країни. Очевидно, що гідний вихід для нього — почати справжню боротьбу з олігархатом. І, перш за все, з колишнім партнером — Ігорем Коломойським та його представниками в Раді. Бо існує така думка, що коли він не переможе, то ті його знищать, тим більше після прийняття «антиколомойського закону», тобто закону, що унеможливив повернення ПриватБанку його колишнім власникам. Навряд чи Коломойський зможе пробачити це колишньому партнеру Зеленському. Гадаю, ми не помиляємося у визначенні психологічних особливостей Коломойського та його найближчих, уже не таємних, радників.

Однак, з іншого боку, виникає логічне й водночас непросте питання: а на кого в цьому протистоянні може спертись сам президент Володимир Зеленський? На інших олігархів? Ахметова, Пінчука, Косюк — у них свої інтереси. Фірташ, Львовчкін, Медведчук — ці будуть «топити» за мирні домовленості з агресором.

Отже, Зеленський на шпигаті між інтересами країни та інтересами конкретних осіб. І в цій майже безвихідній ситуації чітко проглядаються помилки, допущені з самого початку: президент не створив партію, яка б залучала широкі верстви населення до політичного життя. А саме на партію він і зміг би опиратись.

Тому зараз уже не важливо, хто і за скільки тут віддався — якщо не з гарантією, то в «прикордонному» варіанті. Ми ж не віримо, що пишуть на тинах. Там сьогодні різнопланові герої. І всі ці прізвища — просто слова в традиційній культурі «незаборних» почиттів.

А хіба ми не про це застерігали раніше? Олігархи з усіх таборів сіли й подеривали країну — фінансово й політично. І тепер стабілізацією буде називатися те, як вони мирно перерозподілюватимуть владу й гроші. ■

■ БЛОК

Поповнення в північноатлантичній родині

Північна Македонія стала тридцятим членом НАТО

Ігор ВІТОВИЧ

Прапор Північної Македонії підняли над штаб-квартирою НАТО 30 березня, під час спеціальної церемонії на ознаменування приєднання цієї країни до Північноатлантичного союзу, повідомляє офіційний сайт Альянсу NATJ.int. Церемонії підняття прапора відбулись одночасно в Командуванні ОЗС НАТО з питань операцій (SHAPE) в Монсі (Бельгія) і в Командуванні ОЗС НАТО з питань трансформації в Норфолку (Вірджинія, США). Північна Македонія стала тридцятим членом Альянсу.

Стоячи поряд із повіреним у справах делегації Північної Македонії в НАТО Зораном Тодоровим, Генеральний секретар Єнс Столтенберг сказав: «Це історичний момент для Північної Македонії. Він настав після років терпіння, наполегливості і відданості реформам. У найкращому дусі Альянсу і завдяки політичній рішучості і мудрості Північна Македонія та Греція досягли історичного компромісу щодо назви країни. Преспанська угода зробила можливим вступ нового члена до НАТО. Вона також стала внеском у добросусідські відносини і краще майбутнє для Північної Македонії. Ваша наполеглива праця зробила можливим цей день. Членство в НАТО добре для Північної Македонії. Це

Прапор Північної Македонії у НАТО піднято.

добре для стабільності на Західних Балканах і добре для міжнародного миру і безпеки. У такі часи, як ці, друзі і союзники важливі як ніколи, і Північна Македонія нині має найкращих друзів і союзників у світі. Ми усі сильніші і перебуваємо в більшій безпеці разом, ніж поодиноці. Отже, ласкаво просимо до НАТО», — сказав він.

Через пандемію коронавірусу президент Північної Македонії Стево Пендаровський заявив, що «ми не можемо радіти та відзначати цю подію як слід. Але це історичний успіх, який після трьох десятиліть незалежності остаточно підтвердив безпеку Македонії та

гарантії нашого майбутнього. Вітаю всіх! Ми це заслужили», — зазначив він.

Нагадаємо, що вступу Північної Македонії до НАТО передували тривалий конфлікт країни з сусідньою Грецією. Вона наполягала, нібито Македонія привласнила назву однієї з північних грецьких провінцій та блокувала діалог щодо її членства в НАТО та ЄС. У лютому 2019 року ця країна змінила свою назву на Північна Македонія. А вже 24 березня цього року Рада ЄС із закордонних справ ухвалила рішення про початок переговорів щодо членства Північної Македонії в Європейському Союзі. ■

Оксана СИДОРЕНКО

Можливістю пропіаритися на паніці, яку викликала коронавірусна пандемія та супутні заходи карантинних обмежень, не скористається хіба лінивий. Утім не кожен підприємливий політик здатен вписатися в контекст вдало...

Євросоюз обурили «заслані козачки»

Прокуратура Софії порушила кримінальну справу проти лідера політичної партії «Відродження» Костадіна Костадінова за поширення фейків про коронавірус. «Його заява могла викликати у громадян безпідставну тривогу в умовах оголошеного на території Болгарії надзвичайного стану у зв'язку з пандемією коронавірусу», — зазначили у відомстві. У телевізійній передачі Костадінов заявив, що проти епідемії заходи вводяться не в інтересах громадян і є пропагандою для відволікання уваги. Він стверджував, що на складах організації, яка називається «Державний резерв і військово-тимчасові запаси» все є тільки за документами, а на практиці все вже поцупили і зіли. Костадінову, партія якого виступає за вихід країни з ЄС і НАТО та переорієнтацію зовнішньої політики країни на Росію (в Народних зборах вона не представлена), пред'явили звинувачення в рамках справи і відпустили під заставу в 20 тисяч левів (близько 10 тисяч євро). У Болгарії ввели режим надзвичайного стану через коронавірус у середині березня — зафіксувавши 20 заражених і одного загиблого, тому на тлі інших європейських держав наслідки пандемії в цій країні стримують цілком достойно.

Тим часом три члени фракції Європарламенту «Зелені / Європейський вільний альянс» від Німеччини ще попереднього тижня закликали керівництво Євросоюзу розслідувати обставини з дезинформаційною кампанією навколо коронавірусної інфекції. У документах політики вказали, що серйозно стурбовані «поточними дезинформаційними і пропагандистськими зусиллями, особливо з боку Китаю і Росії». «Очевидно, що робляться спроби підірвати ЄС і посіяти недовіру серед місцевого населення і європейських сусідів щодо ЄС, його демократичних цінностей та інститутів»,

■ ХРОНІКА КОРОНАВІРУСУ

Пандемічні метаморфози

Політики, як і продавці, використовують будь-яку нагоду проманіпулювати електоратом

— зазначено в листі.

Автори тексту — члени Європарламенту від ФРН Сергій Лагодінський, Олександр Геєсе і Віола фон Крамон-Таубадель — послаються на підрозділи ЄС East StratCom Task Force і говорять, що ці висновки узгоджуються з їхньою точкою зору. Росію ж у Європі звинувачують у свідомому заниженні загрози пандемії і небажанні закрити Москву як головний епіцентр коронавірусу в Росії

Росія милітаризує регіони

У Кремлі ж побуюються, що вірусна паніка може спровокувати народні хвилювання і бунти. Влада Росії намагається за допомогою своєї агенції посилено розхитувати Україну. Як стверджує координатор групи «Інформаційний опір» Костянтин Машовець, «у самій Москві — близько тисячі хворих коронавірусом (це офіційно), неофіційно — набагато більше. Жорсткі превентивні заходи, які проводяться владою, свідчать, що росіяни готуються до більш «плачевного» розвитку ситуації, — аж до масових заворушень і погромів супермаркетів та аптек. Про розгортання «вірусних бараків» і переведення поліцейських та частин Росгвардії столичного гарнізону на посилені режим несення служби теж усім відомо. В разі «розвитку ситуації за найгіршим сценарієм» у Москві й околицях відключать інтернет і мобільний зв'язок (прагнучи погасити масові заворушення в зародку). Відповідні служби отримали вказівку «провести підготовчі заходи». У Москві активно готується «лікувально-санітарна база» до спалаху вірусу. Правда, дещо своєрідно. Наприклад, у Коломенському проїзді у приміщенні шкірно-венерологічного диспансеру розгорнуто спеціальну лабораторію для заможних клієнтів і високопоставлених чиновників (які ще лишануться в

Москві), де можна в «експрес-режимі» зробити аналізи на коронавірус, «пункти ізоляції» і «тимчасові інфекційні госпіталі». Мерія Москви отримала вказівку готувати «транспортну та логістичну інфраструктуру до функціонування в особливому режимі», аж до спецперепусток на транспорті. Але в АП Путіна вельми настроєно поставилися до ряду карантинних заходів місцевої влади в регіонах щодо боротьби з коронавірусом і схильні розглядати їх як «зайві», «надлишкові» та викликані злочинними «прагненнями обособлення». Поки що в цьому контексті згадують Алтай, Кіровськ, Апатити. Озвучують загрозу розпаду і хаотизації. Хоча останні посилання можна позначити як чутки, плітки та інфотреш, лишається фактом, що ВС РФ в окремих регіонах переведені в підвищену бойову готовність. Причому саме в тих регіонах, де очікуються особливо жорсткі обмежувальні заходи щодо боротьби з пандемією коронавірусу.

Президент США Дональд Трамп тим часом, попри розмови про приязні стосунки з Путіним, продовжив до першого квітня 2021 року дію проти Росії санкцій, запроваджених через кібератаки проти Сполучених Штатів. Відповідну заяву було поширено ще 30 березня на сайті американської адміністрації. Указ, уперше ухвалений президентом Бараком Обамою, передбачає, нагадаємо, обмеження проти країн, які становлять загрозу для США в кіберпросторі. «Я продовжую на один рік надзвичайний стан, запроваджений указом від 1 квітня 2015 року», — зазначив американський президент. Рішення дозволяє міністерству фінансів запроваджувати санкції проти осіб, які здійснюють кібератаки проти США, зокрема блокувати рахунки та будь-які активи підсанкційних осіб на території країни. ■

■ ПАДІННЯ

Нафта на гойдалках

Минулого тижня ціни на попередніх закупівлях нафтопродуктів знову лихоманило

Оксана СОВА

У понеділок відкриття біржових торгів вкотре ознаменувалося стрибком вниз: ф'ючерси нафти марки Brent у середньому впали більш ніж на 9 відсотків — до \$31,16 за барель. Вартість червневих закупок на цю нафту на лондонській біржі ICE Futures вранці 6 квітня зафіксували на рівні \$33,97 за барель — на 0,4% нижче ціни на закритті попередньої сесії. Нагадаємо, на тлі низки різноманітних заяв про очікувані переговори та взаємних реверансів ключових постачальників ринку минулого тижня Brent подорожчала на 22%.

Ф'ючерс на нафту WTI на травень тим часом подешевшав на 1,14% (28,02\$). Хоч упродовж кількох вранішніх годин його вартість опускалася на 9,5% — до \$25,88 за барель. Минулого ж тижня ф'ючерс на нафту WTI на травень подорожчав на 31,8%.

Як відомо, стрімкий обвал цін на нафту почався 9 березня. Країни ОПЕК втратили за добу 500 млн доларів через падіння цін на нафту. Тоді внаслідок демаршу РФ, яка за доброю традицією пушкінського казкового персонажа зажадала диктувати всім власні умови. Російська державна нафтова компанія «Роснефть» заявила про збільшення видобутку нафти, незважаючи на обвал цін у світі. Намір різко збільшити у квітні видобуток нафти оприлюднила в підсумку і саудівська державна нафтова компанія Saudi Aramco, яка володіє значно потужнішим потенціалом впливу на цьому ринку. Здешевшання нафти потягло за собою обвали фондових ринків у США та у світі загалом. Уже 19 березня нафта WTI подешевшала на 24,4% — до \$20,37 за барель, досягнувши найнижчого цінового показника з лютого 2002 року. Цей день став третім найгіршим в історії WTI.

Після невдалих спроб якось відновити переговори (з неодмінним виглядом переможця) вже 1 квітня експортний сорт російської нафти Urals впав у ціні до \$13 за барель, що стало мінімальним показником із 1999 року. Враховуючи, що бюджет РФ верстали на прогнозії, що нафта коштуватиме \$42,4 за барель, маска незворушності трималася недовго. Тим паче що вже 2 квітня російська нафта Urals опустилася в ціні до \$10 за барель.

Загалом нове зниження цін на нафту відбулося на тлі новин про перенесення зустрічі ОПЕК та країн-експортерів нафти, які не входять до складу цієї організації, повідомило у понеділок агентство Reuters. Зустріч альянсу найбільших світових нафтовиробників ОПЕК+, що планувалася на 6 квітня, пере-

несли на 9 квітня. А з 1 квітня попередня угода повноважних представників нафтодобувних держав втратила чинність і всі обмеження на видобуток нафти знято. Без участі Росії країни ОПЕК не бачать сенсу продовжувати штучно обмежувати видобуток. Вже згадана раніше саудівська державна компанія Saudi Aramco запропонувала покупцям нафти найбільші знижки за останні 20 років і пообіцяла збільшити видобуток більш ніж на 2 млн барелів на день.

9 березня 2020 року увійшло в історію як день найбільшого обвалу цін на «чорне золото» з часів вторгнення Іраку в Кувейт і американських атак на війська Саддама Хусейна і стало ударом для всіх країн-експортерів вуглеводнів, зменшивши їх можливість впливати на міжнародну політику. І це суттєво змінює баланс сил у світовій економічній системі. Москва блефувала, прогноуючи негативний вплив ситуації на сланцевий сектор США: «Подивимось, як буде почуватися американське видобування сланцевої нафти за цих умов», — іронізував речник «Роснефті» Михайло Леонтьєв.

США справді були вигідні високі ціни на нафту, які трималися завдяки скороченню видобутку в ОПЕК+ протягом останніх років: Штати зуміли перегнати Саудівську Аравію та Росію, яка стала третьою за обсягом видобування нафти у світі.

Проте немає жодних гарантій, що падіння нафтового ринку справді зможе вибити з гри американських сланцевиків. Адже виробництво сланцевої нафти легко запуснути чи згорнути. За даними Федерального резервного банку Далласа частка видобутку нафти та її переробки не перевищує 1,8% ВВП країни. Натомість значення вуглеводнів для ВВП Росії, основними експортними продуктами якої є нафта та газ, надважливе. Тим часом, за словами міністра фінансів РФ Антона Сілуанова, при закладеній у бюджеті базовій вартості нафти 42 доларів за барель накопичених резервів достатньо: «При ціні на нафту навіть близько 30 доларів за барель ми протягом чотирьох років спокійно профінансуємо наші витрати», — запевняв він. Але, коли падає обмінний курс, ціна імпортованих товарів зростає, призводячи до втрати реальних статків у доларовому еквіваленті. Девальвація ж рубль відрекотилася по торговельних партнерах Москви: у Казахстані тенге протягом кризової доби знецінився на чверть.

Яким чином ситуація на ринку вуглеводневих енергоносіїв розгортатиметься далі, стане відомо не раніше 9 квітня. ■

■ ЗАКОНИ КРИЗИ

Падіння з прискоренням

Кожен день карантину суттєво руйнує економіку України: постраждають металургія, машинобудування, будівельний та аграрний сектори

Юрій ПАТИКІВСЬКИЙ

Влада України переглянула свої макроекономічні прогнози на 2020 рік: песимізм урядовців, як ми бачимо, посилюється навіть у порівнянні з їхніми ж підрахунками на початку пандемії. Так, за новими підрахунками рівень інфляції зростає до 11,6%, хоча нещодавно влада очікувала 8,7%. ВВП при цьому впаде на 4,8%, хоча ще тиждень тому вважалося, що на 3,9%. А от середня заробітна плата зменшиться до 10 706 грн, що на триста гривень менше від попередньої цифри. Рівень безробіття, за урядовим прогнозом, сягне 9,4%, хоча неурядові експерти заявляють про десятки відсотків.

Падіння з оптимізмом

При цьому дефіцит державного бюджету України, за словами заступника керівника офісу президента Юлії Ковалів, може зрости із 2,09% до 7% ВВП.

Ця цифра — приблизна і дуже оптимістична, та й стосується вона лише сценарію, за яким карантин закінчиться у двадцятих числах квітня. Чого, як ми всі розуміємо, найімовірніше, ніколи не буде.

За прогнозами економічних експертів, Україна отримає вже мінус 12% ВВП у першому кварталі 2020 року. Аналітик Олег Пендзин прогнозує падіння за підсумками року 5%, «песиміст» Олександр Охріменко — 10%. На думку Олександра Савченка, економіка обвалиться на 20%. І з кожним днем вимушеної зупинки економіки цей мінус тільки зростатиме. При цьому, нагадаємо, Державний бюджет нинішнього року верстася при планованому зростанні ВВП на 3,7%.

При базовому сценарії, що карантин триватиме два місяці, втрати економіки України сягнуть сотень мільярдів гривень. Експерти називають різні цифри: від 100 до 900 мільярдів гривень.

Найоптимістичніший сценарій — за умови продовження карантину до 24 квітня, що разом становить майже 6 тижнів, ми «з'їдаємо» все прогнозоване економічне зростання нинішнього року. Тобто, якщо 24 квітня держава дружно вийде на роботу, український ВВП за підсумками року скоротиться приблизно на 1—1,5%: вперше від часів Майдану, втечі Януковича і російського вторгнення ми підемо «у мінус». Втрата у грошах становитиме 33,8—63,6 млрд грн.

При цьому курс долара становитиме від 27 до 30 грн. за один долар, а інфляція, за різними даними, коливатиметься від 5 до 10 відсотків.

Але зараз уже можна розуміти: заборону скасують щонайшвидше у травні. При такому варіанті підрахувати збитки буде складніше, оскільки кожен наступний день просто економіки буде обходитися їй дорожче, ніж попередній. У компанії ConcordCapital стверджують: тримісячний карантин принесе нашій економіці 7 відсотків падіння за підсумками року. Інші економісти називають цифри від 6 до 9%. При цьому за один долар на готівковому ринку даватимуть від 33 до 35 гривень.

Перелічені вище сценарії — оптимістичні, оскільки враховують продовження співпраці України з Міжнародним валютним фондом. Варіанти, при яких ми виходимо з карантину без програми співпраці з МВФ, виглядають апокаліптично і не піддаються економічному моделюванню: падіння ВВП може становити десятки відсотків, долар може кош-

туватиме як 30, так і 130 гривень і навіть більше...

Криза транспорту, торгівлі і так далі

Українська влада тим часом запевняє: економіка нашої держави більше готова до нинішньої економічної кризи, ніж в 2008-2009 роках. «Сьогодні ми перебуваємо в зовсім іншій ситуації, ніж у 2008 році, — заявив заступник голови Національного банку України Дмитро Сологуб. — У 2009 році ВВП України знизився майже на 15%. Зараз ми не бачимо таких катастрофічних сценаріїв».

Економісти називають низку наших можливостей, які дарує Україні економічна криза. Так, завдяки падінню ціни на нафту країна зможе заощадити в нинішньому році 5—6 мільярдів доларів. Найкраще серед інших галузей економіки почуватимуть себе сектор ІТ, телекомунікації та харчова промисловість. Усе разом це позитивно вплине на платіжний баланс держави.

Утім у цифри зростання ці тенденції не перевтіляться, адже в інших галузях посилюватимуться проблеми. Насамперед у транспорті і торгівлі: головним чином через зниження ділової активності. За підрахунками експертів, Укрзалізниця цього року втратить близько 10 млрд гривень, що дорівнює десяти відсоткам її річного бюджету.

Хоча, з іншого боку, скорочення збиткових пасажирських перевезень дозволять залізничникам трохи компенсувати своє падіння. Та все ж «сталеві магістрали», як передбачається, втратять від 20 до 25% своїх доходів. Що не дозволить їм провести давно намірену модернізацію та скоротити технічне відставання.

Але не залізницею єдиною... Авіаційний транспорт і його обслуговування, торгівля на ринках, готелі і ресторани, кінотеатри, спортивні заклади, туристичний сектор постраждають сильно і негайно. За деякими оцінками, на ці галузі припадає 2,4% ВВП, у них зайняті 18 тис. юридичних осіб плюс ще 353 тис. ФОПів, а також працевлаштовано 765 тис. осіб. Тож і самі галузі, і понад мільйон українців зазнають величезного фінансового тиску.

Що ж стосується торгівлі, то в останні роки — головним чином після отримання «безвізу» з європейськими країнами — головним драйвером для неї були кошти наших заробітчан, які вони переводили на батьківщину. І хоча більшість економістів скептично ставляться до ролі таких коштів в економіці — мовляв, вони тільки стимулюють імпорт і одразу ж виводяться з держави — внутрішню торгівлю ці кошти таки стимулювали. Повернення ж наших заробітчан додому, скорочення світової економіки та тимчасові обмеження на роботу сектору послуг суттєво скорочують прибутки у торгівлі.

Постраждають машинобудування і будівництво — через скорочення інвестиційних програм. Торік значна частина зростання будівельної сфери була досягнута завдяки спорудженню об'єктів за державні кошти. Цьогоріч про такі можливості доведеться забути. Несолодко, як і в 2008 році, доведеться фінансовому сектору.

Величезні проблеми очікують металургію. Сутужно буде і сільському господарству. З одного боку, через погоду: ми вже пройшли теплу зиму і зараз маємо суху весну. Якщо літо і справді буде спекотне, суміш цих факторів негативно вплине на врожай. Незрозуміла ситуація і з долею наших експортерів: Україна, як відомо, виробила у минулому році 73 млн тонн продукції, а на внутрішні потреби

Через світову економічну кризу, спричинену пандемією, головний експортний товар України — збіжжя — може стати суттєво дешевшим і менш затребуваним на міжнародних ринках. Фото з сайту ua.news.

нам необхідно менше 20 млн тонн. Решту наші виробники завжди продавали, завозячи до країни валюту.

Зростання безробіття і «закриті» города

Зараз ситуація з експортом невизначена: наші можливості продавати свої продукти за кордон значною мірою залежать від відновлення зарубіжних споживчих ринків. Більшість із яких сьогодні перебуває у непростій ситуації: так, найбільше збіжжя ми продаємо в Єгипет та низку держав із нестабільною економікою. Якщо вони відмовляться від контрактів, то наші виробники опиняться з недоотриманими прибутками. У плюсі, щоправда, будуть споживачі: ціни на внутрішньому ринку впадуть.

Наразі ж ми бачимо зовсім протилежну картину: деякі продукти почали стрімко дорожчати. Так, майже наполовину подорожчав «борщовий набір». І якщо ціни на овочі можна пояснити сезонним фактором, то м'ясо навесні зазвичай не росло в ціні. Також удвічі піднялися ціни на лимони, які лікарі радили вживати під час епідемії коронавірусу. Водночас ціни на інші товари падають.

Експерти пояснюють: йдеться про суттєве розбалансування ринку, тому сьогодні важко зрозуміти, які ціни економічно обгрунтовані, а які — спекулятивні, і прогнозують 5% подорожчання впродовж найближчих двох місяців. Водночас пов'язують його з курсовим коливанням.

Небезпечним фактором, який може розбалансувати продовольчу ситуацію у державі, є фактичне «множення на нуль» присадибних господарств. Як і традиційно не лише забезпечували продовольством значну частину українців, формуючи «подушку безпеки» для малооплачуваних працівників, а й годували міських мешканців, створюючи певну конкуренцію торговельним мережам.

Цьогоріч через карантин українці не посадять картоплю, овочі, ягоди у квітні: до дач і замських ділянок доїхати без громадського транспорту зможуть не всі.

Тим часом в Україні суттєво зростає безробіття. Сьогодні число незайнятих осіб у нашій державі не перевищує 1,5 млн осіб. Уже до кінця травня їх, за підрахунками економіста Олександра Савченка, може стати 8,5 мільйона! Свої заощадження ці громадяни витратять доволі швидко, а надалі їх майбутнє залишатиметься під знаком питання.

Офіс президента Володимира Зеленського, як і його колеги у розвинених західних країнах, обіцяв доплати пенсіонерам по одній тисячі гривень плюс 300 гривень до субсидії. Але, перше, чи врятують ці кошти бюджет пересічного громадянина, який залишився без засобів до існування, а по-друге, чи зможе держава виконати свої зобов'язання, коли наш бюджет і так тріщить по швах?..

Так, за словами Юлії Ковалів, офіс президента оцінює додаткові витрати на боротьбу з COVID-19 у 3,5—4 млрд доларів. Це при існуючій і прогнозованій «дірці» Державного бюджету, тому факту, що митниця дає близько двох третин надходжень: через зупинку ділової активності, а податкова збрала близько 70% надходжень через аналогічну причину. І за цієї ситуації влада має виплатити 11 млрд гривень пенсіонерам плюс щонайменше 3 млрд гривень лікарям...

Проблему ускладнює, м'яко кажучи, деяка некомпетентність Зема-команди: від її очільника Володимира Зеленського до членів останнього Кабінету Міністрів, який навіть не вдалося повністю сформував.

Підготуватися до пуску!

Відтак перед керівництвом держави стоїть важливе і доволі непросте питання: «Що робити?». Дональд Трамп, президент значно потужнішої з огляду на її економічний потенціал країни у світі у порівнянні з нашою, днями заявив: економіка США має запрацювати вже до католицького Великодня, 12 квітня. Інакше, за його словами, лікування хвороби для пацієнта виявиться значно болючішим, ніж сама хвороба.

Економіка Сполучених Штатів відреагувала на наміри Білого Дому миттєво: індекс DowJones піднявся одразу на 11,37%, що вважають абсолютним рекордом із 1933 року. Щоправда, невдовзі після цієї заяви, коли кількість захворювань та смертей від коронавірусу почала зростати, Трамп перестав згадувати про 12 квітня.

Україні ж треба мати не лише оптимістичні сподівання, а й сценарії на різні можливості розвитку подій. У тому числі і на такий, що карантин не вдається припинити до кінця червня. І навіть у цьому випадку якимось спробувати «запустити» економіку. Причому не очікуючи повного колапсу.

Неурядові аналітики радять владі зробити кілька головних кроків. Перший із них — спробувати запустити, де це можливо, нашу економіку дистанційно. Серед інших кроків — секвестр бюджету, звільнення бізнесу від податків на період карантину, заборонити виведення коштів з бізнесу, адже зараз не час для прибутків і дивідендів у будь-якій формі. Також необхідно провести податкову реформу, відновити кредитування, у тому числі для бізнесу та споживачів. Необхідно також надавати підтримку не лише великому бізнесу, а й середньому, дрібному, ухвалити пакет законів на підтримку медицини, забезпечити щомісячні виплати для всіх, хто втратив роботу. Завдання для влади — переглянути систему позик і реструктуризувати деякі наші міжнародні зобов'язання та ухвалити систему для підтримки незахищених верств населення, особливо літніх людей. ■

РИЗИКИ

Продаж землі: чому біда, а не прогрес?

Родючі землі у розпорядженні селянина — це стратегічний ресурс, натомість гроші не є гарантією продовольчої безпеки

Ірина ЮЗИК

Усі ми пам'ятаємо, як у 1992-1993 роках Україна пережила приватизацію 70% державного майна. Через невчасно прийняті закони, не розроблені належним чином механізми, певний ланцюжок дій уряду нас банально пограбували. Відтоді в нас з'явилися олігархи, а наш державний устрій фактично не що інше, як олігархія, або олігархічний капіталізм.

Тоді у нас вкрали більшість промислової власності, яка почала приносити дивіденди не всім нам, а обраному колу людей. Останні кілька років кожна влада час від часу поновлювала спроби забрати наш наступний найбільший ресурс — сільськогосподарські землі. Наприкінці березня нинішній владі це вдалося.

У чому цінність такого ресурсу, як земля?

Пригадуєте глобальну фінансову кризу 2007-2008 років? Тоді світові ціни на продовольство злетіли вгору, і це стало великою бідою для бідних країн, що залежать від імпорту базових продуктів харчування. Українці ж, щасливі власники родючих ґрунтів (понад 70% нашої території), не відчували такого лиха.

ООН щорічно публікує доповідь про продовольчу кризу і динаміку Глобального індексу голоду. Піковий індекс голоду припав на 2008 рік. Потім він знижувався. А в 2015 році знову почав зростати. Останні дані: кількість людей у світі, які щодня страждають від голо-

ду, становить понад 821 млн.

Щороку продукти харчування виростають у ціні. За даними досліджень, на 3-4%. Тобто родючі землі, поле у розпорядженні селянина — це стратегічний ресурс. Наявність грошей не є гарантією продовольчої безпеки. Єдиною твердою гарантією є наявність родючої землі і контроль над її використанням. Гроші та нанотехнології їсти не можна...

Останні роки уряди багатьох заможних країн, де є дефіцит родючої землі, створили так звані державні фонди добробуту. Такі фонди є, наприклад, у Норвегії та в Китаї. Ці фонди добре фінансуються і займаються, назвемо так, «лагідною експансією» на чужій родючій землі. Вони розвивають власну систему землеволодіння та землекористування у країнах третього світу всіма можливими легальними методами, зокрема через інвестування, лобіювання законів тощо.

У міжнародній аналітичній літературі це називається land grabbing — захоплення родючих земель в інших країнах через використання легальних методів інвестування. Це поглинання іноземними інвесторами або великими національними монополістами і концентрація приватної власності на землю. І це одна з найбільших загроз для продовольчої безпеки країни-одержувача «інвестицій». За даними міжнародних досліджень від Land Matrix Partnership, з 2001 року іноземні інвестори поглинули понад 250 млн га ро-

дючої землі у країнах третього світу. Це площа, що в чотири рази перевищує територію всієї України.

У тих бідних країнах, де є велика кількість родючої землі, але вона перебуває під контролем іноземних корпорацій та фондів, нерідко спостерігається гостра продовольча криза. Бо інвестори відправляють продукцію на експорт за світовими цінами, які не по кишені бідному місцевому населенню. Це відбувається, наприклад, у Мадагаскарі та Судані.

Що нас може чекати? У нинішніх умовах неправової держави і корупційності судів; тотальної бідності та юридичної неосвіченості селян; недовідності для них кредитів на ведення фермерської діяльності; відсутності обліку земель сільськогосподарського призначення; відсутності державного банку землі? Юридічно неграмотних селян обдурять і землі скуплять, наприклад, уже згадані вище іноземні корпорації добробуту. Кожне поле за селом уже належатиме комусь, продукти харчування дорожчатимуть, оплата праці селянина зменшиться, маленькі фермерства зникнуть.

Результатом купівлі-продажу землі, за песимістичними прогнозами, може стати перетворення України на Латинську Америку — край поміщицьких латифундій зі страшними злиднями трудівників і не менш страшним свавіллям поміщиків.

Підтримку у відкритті ринку землі влада шукала серед

Земля — це стратегічний ресурс.

тих людей, які мають свої маленькі паї і хотіли б їх продати. Але ринок землі — це не лише про ваш пай, це про сотні тисяч гектарів державної землі сільськогосподарського призначення. Необлікованої офіційно.

Відкриття ринку землі в умовах нашого нинішнього суспільного ладу (тобто олігархії) — це дозвіл узаконити землю, якою заволоділи незаконно раніше, це можливість скупити її спершу нашим олігархам, а потім через них уже й іноземним корпораціям. Адже це вже буде приватна власність, так? І приватні власники вже зможуть згодом продати її наступним власникам, еге ж? При потребі законодавство по ходу підкоригується, якщо продовжуватиме правити олігархат, — не сумнівайтесь. А якщо у кубі цієї землі буде прісне озеро, то й воно автоматично перейде у приватні руки. Чи бурштин, чи археологічні зони, та будь-що.

Ще раз згадаю про ваучерну приватизацію 1993-94 років, коли кілька майбутніх олігархів підгребли до рук усі підприємства, усю промислову власність країни. Сильно ви тоді виграли на цьому? Невже ви не бачите, що це ті самі граблі? А здавалося, рухаємося в бік цивілізації.

Були адекватні пропозиції про створення державного банку землі. Це якраз про інтереси звичайних людей. Якщо власник має пай і хоче його продати — продає земельному банку за нормальною фіксованою ціною.

Якось із тим усім опускаються процеси децентралізації та інтереси місцевих громад. Адже з такими темпами передавати у розпорядження місцевим громадам уже не буде що. А земля — це ж найбільший ресурс для розвитку.

Інший ракурс. В Україні багато кредитів. Законодавство, яке дозволяє розраховуватися «бартером» за зовнішні борги України, ухвалили за попередньої влади. Так, у Законі України «Про цінні папери та фондовий ринок» стосовно державних деривативів щодо реструктуризації державного та гарантованого державою боргу та його часткового списання» у 2015 році зроблено дуже небезпечну закладку. «3. Частина чотирнадцяту статті 10 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» викласти в такій редакції: «14. Виплата доходів і погашення державних облигацій України здійснюється грошима або в іншій формі за згодою сторін». Тобто цією формою може бути земля? ■

КОЛІЗІЇ

Реформа на паузі

Опоненти відкритого ринку землі поки заблокували процедуру набуття законом чинності: як у Раді, так і в судах

Іван ЛЕОНОВ

Резонансна земельна реформа, ухвалена Верховною Радою в ніч на 1 квітня, наразі перебуває на паузі. Адже спікер парламенту Дмитро Разумков не може підписати закон про обіг земель сільськогосподарського призначення і, відповідно, передати його на підпис президенту Володимир Зеленському.

В законі зарано ставити крапку

Наразі у Раді зареєстрували вже 10 проєктів постанов, авторства як безпартійних нардепів, так і від фракції «Батьківщина», щодо відміни рішення парламенту про ухвалення законопроєкту про ринок землі. Пан Разумков не зможе підписати закон, доки обранці не розглянуть усі ці проєкти постанов і не відхилить їх. А зібрати нардепів під куполом в умовах карантину ой як важко.

Мало цього, до окружного адмінсуду Києва надійшла заява про забезпечення позову, в якій суд просять заборонити

голови парламенту підписувати закон про ринок землі. І автори проєктів постанов, і позивачі вказують, що під час ухвалення земельної реформи було допущено порушення низки вимог Конституції України та регламенту Верховної Ради щодо процедури прийняття парламентом законів. Тож варто чекати позову незадоволених нардепів іще й до Конституційного Суду.

До того ж і на сайті глави держави зареєстровано вже з десяток петицій із проханням накласти вето на законопроєкт №2178-10 про відкриття ринку сільськогосподарських земель в Україні. Петиції президент може і проігнорувати. Але усі ці дії окремих обранців у Раді та у суді блокують набуття законом чинності, адже без підпису спікера закон не потрапить на стіл президента, а без підпису глави держави — не буде оприлюднений.

Відтак у земельному питанні в Україні ще зарано ставити крапку. Нічне голосування за ринок землі було швидким і переможним за ознаками, але остаточного результату ще не досягнуто. Та й саме го-

лосування засвідчило, що монобільшості «слуг народу», на яку зник спірається президент Зеленський, вже не існує. Тож йому довелося консолідуватися з опонентами — фракціями Порошенка і Вакарчука — і мовчки спостерігати за тим, як частина «слуг» ігнорує його заклики голосувати «за».

Тимчасові партнери і майбутні опоненти

За земельну реформу, яка була однією з ключових умов для надання Україні кредитної програми МВФ, тієї ночі проголосувало в другому читанні та в цілому 259 народних депутатів. З них лише 206 «слуг» проголосували за відкриття ринку землі, тоді як «ЕС» додала 23 голоси включно з лідером партії Петром Порошенком, а «Голос» — іще 13. Ще 12 голосів додала група «Довіра» і 5 позафракційних нардепів, але ці голоси не були вирішальними. Тоді як ОПЗЖ і «Батьківщина» прогнозовано не дали за земельну реформу жодного голосу.

Згідно з узгодженими правками (правки розглядалися близько 8 годин поспіль), ринок землі має запрацювати 1 липня 2021 року замість 1 жовтня 2020 року. У перші два роки буде діяти обмеження на купівлю землі — не більше 100 га в одні руки. А з 2023 року обмеження становитиме до 10 тис га в одні руки.

Голосами фракції «ЕС» владі вдалося заручитися лише завдяки поступкам: адже Порошенко чітко заявив, що підтримає закон лише у разі введення за-

борони на продаж державних земель. У прийнятому варіанті законопроєкту така норма була врахована: заборона на продаж державної землі буде діяти перші два роки.

«Ця сесія мала тривати 15 хвилин. Тривала 15 годин. Жвахла безвідповідальність керівництва парламенту і слуг, яка може вартувати здоров'я не лише депутатам, а й апарату ВР. Попри все, наша фракція працювала в повному складі, аби уберегти країну від дефолту і маразматичних рішень зеленої влади. Пишаюся, що в законі про обіг землі нам вдалося протиснути нашу позицію», — наголосила одразу після засідання нардепка від «ЕС» Ірина Герасенко.

Тоді як у фракції «Слуга народу» наголосили, що землю не будуть продавати під час кризи: «Реформа впроваджуватиметься поступово, допоможе уникнути занепаду економіки та поверне українцям право самим розпоряджатися своєю власністю».

Натомість лідерка «Батьківщини» Юлія Тимошенко розкритикувала прийняття закону про ринок землі та пообіцяла притягнути до кримінальної відповідальності «кожного, хто стояв за цією аферою»: «Це не українська Верховна Рада за її складом і вона вже не буде служити Україні. І чим швидше народ України позбавиться такого президента і такої Верховної Ради і їх породження — такого уряду, тим швидше Україна зможе постати на повний зріст». ■

■ ДОСЛІДЖЕННЯ

«Чим більший вік, тим нижчий рівень щастя»

Чи почуваються українці щасливими і що найбільше впливає на це почуття

Ірина КИРИЧЕНКО

З 2014 року у світі спостерігається відносна, але неухильна падіння індексу щастя. Він вираховується, як різниця між відсотком людей, що вважають себе щасливими, і відсотком нещасливих людей. Цей індекс знизився з 64% у 2014 році до 48% у 2018 році, і таким же показником індексу щастя залишився у 2019 році. Дослідження проводить асоціація незалежних дослідницьких агентств Gallup International із 1947 року в 46 країнах світу. В Україні дослідження проводить Київський міжнародний інститут соціології.

Україна зі значенням індексу щастя 33% демонструє очевидний прогрес. На кінець минулого року 51% українців вважали себе щасливими і тільки 18% вважали, що не мають особистого щастя. Таким чином, відповідний індекс в Україні склав +33 проти +8 у 2017 році. І хоча Україна перебуває в останній десятці країн, у неї спостерігається позитивна динаміка.

Індекс щастя в Україні такий самий, як і у Великобританії. Виявляється, ні ступінь економічного розвитку, ні регіон не впливають безпосередньо на сприйняття людьми свого життя щасливим або нещасливим. Особисте життя людини певною мірою автономне від зовнішніх впливів.

Топ-десятка щасливих країн виглядає так: Колумбія (індекс щастя +88), Індонезія (+86), Еквадор (+86), Казахстан (+83), Нігерія (+78), Філіппіни (+78), Перу (+71), Вірменія (+70), Іспанія (+69), Азербайджан, Мексика (+66).

А топ-десятка нещасливих країн має такий вигляд: Йорданія (-38), Ліван (-15), Сирія (-7), Гонконг, Ірак (+6), Росія (+24), Україна, Великобританія (+33), Болгарія (+35), Албанія (+37), Туреччина, Франція (+38), Німеччина (+41).

Генеральний директор Київського міжнародного інституту соціології Володимир Паніотто вважає, що і на рівень щастя, і на рівень задоволеності життям впливає не тільки рівень забезпеченості, а й рівень запитів: «Можна розглядати щастя як дріб, у чисельнику якого рівень забезпеченості, а у знаменнику — рівень запитів. Якщо рівень домагань низький, то люди мають бути щасливими і при низькому рівні забезпеченості, і навпаки, зростання рівня запитів знижує рівень щастя. Тому в деяких бідних країнах рівень щастя може бути вищим, ніж у деяких багатих країнах».

«Щастя — емоційне, а задоволеність життям більш раціональне почуття»

■ Володимире Іллічу, а чи вплинули на рівень щастя українців такі показники, як вік, здоров'я та забезпеченість?

— Ми досліджували рівень щастя українців не тільки у проекті Gallup International, а й в інших проектах протягом 20 років (див. В. Паніотто, Ю. Сахно, А. Пяковська. Динаміка рівня щастя та його детермінанти. Україна 2001 — 2017. — Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2018, №1 — С.84-101. — Авт.). І показник, який ми використовували,

У кожного народу — своє уявлення про щастя.
Фото з сайту politeka.net.

на мій погляд, ближче до нашого розуміння щастя, ніж у проекті Геллапа, — вони, фактично, вимірювали задоволеність життям (це близько до щастя, але щастя більш емоційне, а задоволеність життям більш раціональне почуття).

Так от, якщо казати саме про щастя, то вік дуже суттєво на нього впливає — чим більший вік, тим нижчий рівень щастя. І ця залежність практично лінійна. Так, у 2018 році серед вікової групи 18-29 років було майже 80% щасливих, і далі чим більший вік, тим нижчий цей відсоток, 30-39 років — 72%, 40-49 років — 65%, 50-59 років — 57%, а серед тих, кому за 60 років, — лише 46% щасливих.

■ І в інших країнах така сама закономірність?

— Зовсім ні. Цікаво, що тут Україна дуже суттєво відрізняється від європейських країн і від США. Багато досліджень показали, що в цих країнах залежності між віком і щастям U-подібні таким чином, що існує мінімум приблизно між 40 і 50 роками. Тобто молоді люди щасливі, з віком рівень щастя знижується і найнижчий — у віці 40-50 років, а після цього він знов підвищується і чим люди старші — тим щасливіші.

■ І чим ви це пояснюєте?

— З віком підвищується інтенсивність праці і відповідальність, зростає рівень стресів, а після 50 років гроші на іпотеку вже виплачено, на навчання дітей теж, зростають накопичення, люди йдуть на пенсію, маючи гарне здоров'я і добробут, вони живуть уже для себе, подорожують, займаються хобі.

■ А як здоров'я впливає на рівень щастя?

— Рівень щастя залежить від рівня здоров'я теж майже лінійно — чим вищий рівень здоров'я, тим вищий рівень щастя. Серед тих, у кого дуже погане здоров'я, щасливих лише 18%, а серед тих, у кого дуже гарне здоров'я — 88%. До речі, самооцінки здоров'я та рівня матеріального благополуччя теж тісно пов'язані між собою: чим вищий добробут — тим краще здоров'я, що ставить під сумнів тезу «здоров'я ні

за які гроші не купиш». Швидше, за нашими даними, можна сказати, що краще бути багатим і здоровим, ніж бідним і хворим.

Забезпечені українці щасливіші

■ Ну а що ви скажете про забезпеченість? Як на мене, часто-густо забезпеченість на рівень щастя та задоволеності життям не впливає: незможні люди знаходять, чим тішитись, а статки самі по собі не гарантують щастя.

— Щодо індивідуального рівня щастя, то ви маєте рацію, але соціологи вивчають масові явища, всі ці закономірності виявляються лише статистично, ймовірно. Для України характерна така закономірність — чим більший рівень забезпеченості, тим вищий рівень щастя. Якщо розділити людей на 4 групи за рівнем забезпеченості (критерій — на що не вистачає грошей), то серед першої групи, тобто групи бідних, тих, кому не вистачає на їжу, 40% щасливих, а серед четвертої групи — 80%.

■ Щодо рівня запитів: чи можна сказати, що в Україні нижчий рівень запитів, ніж у більшості цивілізованих країн, у тому числі й тих, хто перебуває з нею на одному рівні за індексом щастя? І якщо рівень запитів зростатиме, чи не спричинить це кризу в суспільстві? Адже задоволеності рівнем свободи та можливості впливати на власне життя та на життя суспільства, на які так покладаються українці, може стати і замало для того, щоб вони почувалися щасливими чи задоволеними життям.

— Звичайно ж, рівень домагань в Україні нижчий, ніж у більшості цивілізованих країн, бо він більшою мірою формується тим, як живуть твої друзі та знайомі, ніж як живуть у цивілізованому світі (хоча інтернет, телебачення, поїздки за кордон теж підвищують цей рівень). І слава Богу, що нижчий.

Колись, ще у 1985 році (я тоді працював в Інституті філософії АН УРСР, де було відділення соціології), ми провели дослідження

рівня задоволеності життям населення Києва, індекс задоволеності дорівнював +33 (він мав значення від мінус 100 до плюс 100). Через 5 років, у 1990 році, він впав до -1. За ці роки мало що змінилося в економічній сфері, але була запроваджена політика перебудови і гласності, зменшилася цензура у ЗМІ, люди поїхали за кордон, побачили, як живуть в інших країнах, і рівень запитів раптово збільшився, що й викликало різке падіння задоволеності. Гадаю, що зараз такого вже не може бути, рівень запитів буде зростати поступово, а не раптово, він буде узгоджений з рівнем підвищення добробуту населення.

«Зростання запитів — це певний стимул для змін у суспільстві»

■ Що треба робити державі і суспільству для того, щоб в українців зростали — і задовольнялись — життєві запити?

— Зростання запитів — це, звичайно, певний стимул для змін у суспільстві, але їх не треба штучно підвищувати. Багато економістів, соціологів і урядів різних країн розчаровані тим, що великі успіхи тих чи інших країн у підвищенні добробуту і рівня здоров'я населення не приводять до підвищення рівня щастя (див., наприклад, Річард Лейард. Счастье: уроки новой науки. — М.: Изд. Института Гайдара, 2012. — Авт.). Одна з головних причин у тому, що ринкова економіка стимулює попит, рекламує все вищі стандарти споживання і штучно підвищує рівень запитів. Є дуже цікава книжка Майкла Бута «Почти идеальные люди. Вся правда о жизни в «Скандинавском раю», вона написана британцем, який одружився і живе в Данії. Він пише з гумором, іронічно, але серйозно шукає пояснення, чому скандинавські країни з року в рік очолюють список найбільш щасливих країн, і показує, як культурні особливості скандинавів не дозволяють незбалансовано підвищувати рівень запитів. ■

ПОСТАТЬ

Співець стрілецького життя

Чому на початку Першої світової війни Осипа Назарука обвинуватили у російському шпигунстві і як він писав «Роксоляну»

Наталія ОСИПЧУК

Літературну славу Осипу Назаруку принесла історична повість «Роксоляна». Утім його життя вмістило стільки подій, що вистачило б не на одну біографію. Перебував у лавах Українських січових стрільців, був літописцем та одним з організаторів Пресової квартири УСС. 31 березня виповнилося 80 років від дня смерті українського письменника, громадського та політичного діяча.

«Подиву гідна його щирість...»

Осип Назарук народився 1 серпня 1883 року в галицькому містечку Бучач у незаможній ремісничій родині. Батько — Тадей Назарук, мати — Анастасія, з дому Чекановських, жінка дуже лагідної вдачі. Саме завдяки турботливій матері син виховувався в дусі високої національної свідомості і патріотизму.

Цікавими є спостереження громадської діячки Мілени Рудницької, голови Центральної управи Союзу українок Мілени Рудницької. Дивувалася розсудливості, обережності, дотепності Осипа Назарука. А його життя й справді було змістовним та бурхливим, вмістивши події починаючи від української революції 1917—1920 рр. аж до початку Другої світової війни. «Погляди Назарука мінялися, — писала Мілена Рудницька, — але він сам не мінявся, він залишався той самий... З нього був дуже небезпечний полеміст... Подиву гідна його щирість, з якою розповідав про свої переживання, зокрема про еволюцію своїх поглядів...»

Мілена Рудницька у своїх спогадах, написаних у 1974 р. на прохання сина Івана Лисяка-Рудницького для передмови до збірника «Назарук та Липинський: історія дружби та конфлікту», дала таку характеристику письменнику: «З нього «бухала» стихійна сила, джерелом якої був тісний зв'язок з народом. А може краще сказати — зв'язок із землею, з її побутом і традицією». За словами Рудницької, син бучацької землі Осип Назарук успадкував від селянських предків «здоровий бистрий розум, прагматичний спосіб мислення, реалізм, невгамовний темперамент».

Навчався в Бучачі у народній школі та гімназії. За участь в учнівських протестах проти антиукраїнської політики дирекції та деяких вчителів у 1900 році був змушений залишити навчання. Тож довелося записатися до Золочівської гімназії, де й закінчив курс навчання за 8-й клас.

Формування світогляду майбутнього письменника відбувалося за складних історичних умов, коли політика колонізації тогочасної влади набирала обертов. А от громадською роботою Назарук зацікавився в старших класах гімназії, коли брав участь у діяльності юнацьких відділень радикальної партії — драгоманівських гуртках. Його активна громадська позиція щодо захисту прав українських гімназистів та студентів не давала йому можливості скласти випускні екзамені у Золочівській гімназії. Довелося зробити це у Львові.

Студентська молодь, яка згуртувалася в «Академічну громаду», головним завданням ставила боротьбу за український університет. Ця важлива справа об'єднала не лише студентів, а й усіх свідомих українців. Осип Назарук згодом писав, що «найгарячішим» періодом життя ук-

раїнської академічної молоді були роки діяльності саме «Академічної громади». Коли ж Назарук перебував у Львові для складання матури (іспиту на атестат зрілості. — Авт.), то ще більше зацікавився громадсько-політичною роботою.

Протягом 1902—1908 років Осип Назарук студював право у Львівському та Віденському університетах. В австрійській столиці став активним членом товариства галицьких студентів «Січ», а згодом його очолив. Після завершення студій Осип Назарук стажувався у рідному Бучачі в адвокатській конторі Ансельма Мозлера.

У грудні 1911 Осип Назарук здобув ступінь доктора права і почав займатися адвокатською практикою. Проте невдовзі зрозумів, що його покликання — політика та журналістика. Життєві віражі його були крутими та часом непередбаченими.

На початку Першої світової війни активіста обвинуватили у російському шпигунстві, що призвело до арешту та ув'язнення в концтаборі Талергоф (Австрія). Лише через чотири місяці українські посли домоглися його звільнення.

За дорученням Союзу визволення України Осип Назарук виїхав до Швеції, де зустрічався з місцевими урядовцями, а також із письменником Альфредом Енсенем, автором відомої книги про гетьмана Івана Мазепу.

«Над Золотою Липою»

У травні 1915 року бойова управа Українських січових стрільців запросила Осипа Назарука «як митця слова, що має створити описи стрілецького життя». Загалом він дуже прихильно поставився до створення першого українського військового формування того часу. Покладав великі сподівання на молоду армію: «Щоб не допустити зруйнування та поневолення рідного краю, необхідно організувати міцне, постійне й дисципліноване військо, перейняте однією ідеєю — ідеєю Самостійної Української Держави».

Підкреслював важливу роль війська, що повинно захищати інтереси власної держави та підпорядковуватися його керівникам. Після присяги підхорунжий Осип Назарук очолив пресову службу Українських січових стрільців (УСС). Завданням служби було збирання, поширення та збереження матеріалів з історії Легіону Українських січових стрільців, зображення традицій стрілецтва.

Осип Назарук доволі швидко опанував нову для себе роль. Він виступив автором багатьох постанов, що увійшли до статуту Стрілецької ради. До компетенції ради належали технічно-військові справи, взаємини між стрільцями та офіцерами, розгляд усіляких скарг. До складу президії входили голова, заступники та два секретарі. Щодо політичних справ, то Стрілецька рада підпорядковувалася Загальній українській раді як найвищому національному органу.

Період співпраці Осипа Назарука з УСС утвердив його як письменника-публіциста. Збираючи матеріали з історії Українського січового стрілецтва, він досліджував історію виникнення руху та його розвитку на початку Першої світової війни. Вивчав військову організацію регулярних стрілецьких частин, аналізував військові операції, проведені стрільцями, зокрема битви на Маківці та під

Болехомом. Він досліджував побут та духовне життя стрільців. Як результат вийшли такі праці, як «З кривавого шляху Українських січових стрільців», «Слідами Українських січових стрільців», «Над Золотою Липою».

У цих роботах автор висвітлив усю складність політичної ситуації тогочасної України, трагізм українських військових формувань. Січовикам, які входили у регулярні австрійські підрозділи, доводилося воювати за чужі інтереси, часто терпіти знущання з боку чужоземного командування. Та попри це, як стверджує Осип Назарук, управа УСС поставила собі за мету: «зорганізувати і дисциплінувати великий український нарід на цілій кулі земній» і підготувати його до створення держави.

Він переконує, що ідеалом усіх українців має бути єдина Українська держава, яка повинна мати одну армію. Осип Назарук перебував на державницьких позиціях, переймаючись болями та стражданнями нації. Ідейно-смісловим навантаженням, головним завданням якого є бажання збудити патріотичні почуття підростаючого покоління, викликане насамперед поставленими проблемами: чи потрібна війна і кола вона є справедливою.

Письменник закликав молодь любити свою Батьківщину, бути розважливою, працювати над своєю освітою. У творі «В першій лінії» автор пояснював другові, що таке справедлива війна і як інколи необхідно ризикувати власним життям заради «щастя інших». Спостерігаючи за стрільцями на передовій, письменник дійшов висновку, що там зникає усілякий страх.

В ім'я української історії

Під час листопадових боїв у Львові Осипа Назарука й інженера Володимира Шухевича відправили до Києва до гетьмана Павла Скоропадського по допомогу. Гетьман під час зустрічі з галичанами погодився відправити на підмогу ЗУНР полк січових стрільців Євгена Коновальця, дислокований тоді у Білій Церкві.

Утім у Білій Церкві Стрілецька рада не пристала на пропозицію делегата Осипа Назарука допомогти Львову. 15 листопада січові стрільці під проводом Євгена Коновальця розпочали повстання проти гетьмана Скоропадського, бо «Київ важливіший за Львів».

«Я був дуже пригноблений цим, інстинктом відчував, що скріплення української державності скоріше можливе в Галичині, чим на Великій Україні. Але не було ради: люде, що довго сиділи тут і знали Україну краще, чим я, думали інакше», — згадував Осип Назарук у книзі «Рік на Великій Україні».

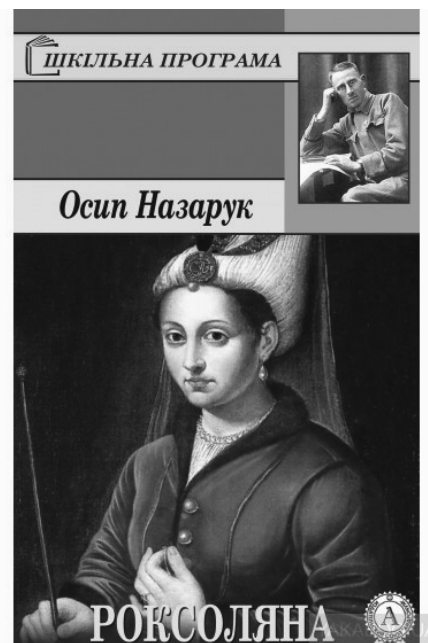
У складі ЗУНР на початку 1921 року він перебував у Ризі, де намагався взяти участь у перемовинах між Польщею та Радянською Росією та УРСР. Влітку 1922 став повноважним представником уряду Євгена Петрушевича в Канаді, збирав кошти на підтримку української справи.

У листопаді 1923 року переїхав до США, де в Чикаго очолив редакцію газети «Січові вісті». У 1928 році повернувся до Львова, де займався адвокатською практикою, став одним із провідних діячів Української католицької народної партії.

Коли у вересні 1939 року прийшли більшовики, Осип Назарук вирішив

Осип Назарук.

не чекати арешту, а перебрався до німецької зони окупованої Польщі. Через кілька місяців, 31 березня 1940 року, він помер у Кракові від інфаркту. Перед тим встиг написати книжку «Зі Львова до Варшави: утеча перед совітами в пам'ятних днях 2—13 жовтня 1939 року». А ще залишив вдячним нащадкам історичний роман «Роксоляна» (1930 р.).

«Присвячую українським дівчатам сю працю про велику українку, що сяяла умом і веселістю, безоглядістю й милосердям, кров'ю і перлами. Присвячую на те, щоб вони у найтяжчих хвилях свого народу і своїх не втратили бадьорості духу і були опорою своїх мужів і синів та діяльними одиницями свого народ», — написав автор у передмові.

Одна з головних героїнь — Роксоляна — русинська дівчина, яка, потрапивши в татарський полон, зуміла не тільки вижити, а й піднятися на найвищий щабель турецької ієрархії — стати всемогутньою султаншею. Неважко здогадатися, що тривалий час творчість письменника була під заборону.

Лише у 1990 році у Львові вийшло друком відтворене репринтне видання 1930 року. Цікаво, що саме за романом Осипа Назарука було знято у 1996—2003 український серіал «Роксолана» з Ольгою Сумською у головній ролі. Фільм про становлення характеру, велике кохання, про непросте виживання й утвердження видатної українки тоді припав до душі багатьом глядачам. До речі, саме вивчення джерельних матеріалів з історії Туреччини та України дозволило автору майстерно й психологічно правдиво створити образи головних героїв. ■

Михайло НАСНКО, професор, лауреат Шевченківської премії, директор Центру літературної творчості Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка

Хвилю протесту практиків, незважаючи на карантинні дні у школах, викликав проєкт Державного стандарту базової середньої освіти, оприлюднений на сайті МОН України на початку березня. Його громадське обговорення мало вже завершитися. Тому освітяни намагаються донести до нинішніх чиновників, що проєкт писали в закритому режимі, багато рішень щодо нього приймали кулуарно, а більшість пропозицій фахівців і громадськості були відкинуті. Із червня минулого року було направлено щонайменше п'ять відкритих колективних звернень, сотні пропозицій і зауважень, але вони фактично не були враховані розробниками. Представники закладів середньої та вищої освіти, академічної та педагогічної спільнот не одноразово заявляли про недоцільність інтеграції у формі «злиття» в один предмет дисциплін «українська мова», «українська література», «зарубіжна література» (2010, 2015, 2017, 2019 рр.). Зокрема, літературний компонент у проєкті становить не більше 10%. Художній літературі відведена суто прикладна роль до вивчення мови, що свідчить про псевдонауковість підходу розробників. Практики переконують: запропонований на громадське обговорення проєкт Державного стандарту базової середньої освіти є кроком назад, у часи тотального ідеологічного насильства над українською нацією та освітою, фактом її денационалізації та знедуховлення.

Проєкт Державного стандарту базової середньої освіти

Віда вже кілька десятків літ найновішої української історії: змінюються непрофесійні уряди, у вищу форму влади проникають нещасно випадкові суб'єкти, економічні блага країни, зокрема її земля, не збагачуються, а розпродуються тощо. Христос таких виганяв із храму, а в нас вони — розкошують. Причин цього безліч, та найголовніша, думаю, — у ставленні до освіти. Найвідоміші теоретики розвитку суспільств давно помітили: якщо хочеш зруйнувати країну — риж під корінь освіту й культуру. Бо ж дурна людина типу шимпанзе може наробити такого лиха, яке не залагаєш ніякою латкою. Пригадуєте Аркадія Райкіна? «Пусть благодарят мене, что я не хожу на работу. Ибо если пойду — то я им такого надаю!».

Забігаючи наперед своїх асоціацій стосовно освітніх змін в Україні, згадалося, що 20 березня 1995 року на площі Бебельплатц у Берліні з'явився меморіал Versunkene Bibliothek («Бібліотека, що потонула»). У центрі там під товстим склом розташована біла кімната з порожніми полицями, де немає книжок... Магічне світло, що лине з-під скла, і порожній простір утілюють ідею непоправних втрат. На пам'ятній дошці викарбовані пророчі слова Генріха Гейне (1834 рік): «Там, де спляють книжки, будуть сплявати люди».

Коли читаєш проєкт Державного стандарту базової середньої освіти, оприлюднений на сайті Міністерства освіти і науки України для громадського обговорення 4 березня 2020 р., мимоволі ловиш себе на думці, що так звана Нова українська школа, про яку так багато говорять міністерські чиновники, а також журналісти з екранів і освітніх сайтів, поступово перетворюється на порожній простір, на бібліотеку, що тоне буквально на наших очах. Переконаний: на «простір без книжок» може перетворитися й уся Україна, якщо буде затверджений цей проєкт Державного стандарту базової середньої освіти, який (зверніть увагу на сайті електронних ЗМІ) розхвилював, розбурхав не тільки педагогів, а й усіх мислячих людей.

У новому проєкті Стандарту дуже багато говориться про «всесторонній розвиток», «навчання і виховання здобувачів освіти», «виявлення їхніх обдарувань», «розвиток талантів і здібностей», «формування компетентностей, необхідних для соціалізації та громадянської активності» і ще багато про що. Але чому серед усіх цих правильних

слів і передових новацій у проєкті Державного стандарту базової середньої освіти не знайшлося місця вітчизняній художній літературі? Книжкам, за які так страждали, боролися, віддавали життя українські письменники?! Книжкам, за які заплачено серцем і кров'ю нашої нації? Чому не знайшлося місця й найкращим книжкам різних часів і народів, класичній і сучасній літературі світу? Усе це багатство виявилось не потрібним для Нової української школи, для впевненого «руху» української освіти в Європу. Хіба Європа потребує невігласів і неуків? А як будувати стосунки з тією самою Європою і світом, якщо принаймні не читати художніх творів різних країн і народів? А як усвідомити себе національно свідомою людиною, якщо ти не читаєш твори української літератури? А як взагалі без книжок можна стати людиною? Ви знаєте відповідь на це питання? Я — ні...

Головним у (НУШ), наголошується в Стандарті, є «ключові компетентності». «Кожна з них сприяє успішному життю в суспільстві», як сказано в проєкті Стандарту. Спробував уважно їх прочитати декілька разів і збагнути, де ж у формулюваннях ключових компетентностей сказано про читання й прилучення до читання художньої літератури України та світу? Адже художня література є одним із найважливіших чинників виховання гармонійної особистості, патріота своєї держави й культурної людини загалом. Хто про це забув, відсилаю до найбільшого нашого авторитету в шкільництві — Василя Сухомлинського. Він наголошував: із людиною, яка не начитана в літературі, взагалі немає про що говорити.

І мінімум читання

Зрештою, компетентність так компетентність. Але навіть у таких компетентностях, як здатність спілкуватися державною мовою, рідною мовою, іноземними мовами, Стандарт нічого не говорить про те, що цими мовами потрібно не тільки «здійснювати усну й письмову комунікацію», «отримувати й опрацювати інформацію», «використовувати мовні засоби», а ще й читати художні твори, емоційно сприймати, осмислювати цінності, які містять твори української та зарубіжної літератури. Що вже говорити про інші ключові компетентності! Там точно нічого немає про художню літературу.

Такого словосполучення, як «художня література», немає взагалі в основному тексті проєкту Стандарту! Немає його і в численних додатках, яких так бага-

СТАНДАРТИ

Навіть кров тече мовою і літературою

Чи вивчатимуть діти у школі твори українських і зарубіжних письменників

Вирішується питання, чи вчитимуть школярі українську та зарубіжну літературу.

Фото з сайту newsone.ua.

то, що я не певен, чи хтось із учителів дочитає їх колись до кінця.

Наголошую: немає слів «українська література», «зарубіжна література» ані в основному тексті проєкту, ані в додатках. Щоправда, десь наприкінці «Компетентнісного потенціалу» мовно-літературної галузі у формулюванні «Культурної компетентності» прописані вміння «читати твори літератури», «добирати літературу для читання, щоб одержати насолоду і користь від прочитаного», та ставлення — «потреба читання творів літератури для задоволення та рефлексії над прочитаним».

Однак а аж ніяк не можу збагнути, а чому не написати «художня література»? Бо це ж може бути будь-яка література — науково-популярна, історична, мемуарна, порнографічна чи ще якась. Напевно, це комусь так було треба, щоб викреслити саме художню літературу з тексту Державного стандарту базової середньої освіти.

Я також замислився над тим, які знання визначає той новий проєкт Державного стандарту. Дивлюсь: є державна мова, рідна мова (в разі відмінності від державної), є іноземні мови. А художня література немає. Ані української, ані зарубіжної. Тобто Новій українській школі не треба такого знання, яке дає художня література Україні та світу.

Інформація, комунікація, мовні засоби, мовний інвентар, текст/медіатекст — усе це потрібно в НУШ. А чим завинила художня література України та світу?! До речі, для розробників нового Стандарту текст, літературний текст, медіатекст — це одне й те саме.

Для тих, хто далекий від філології, скажу, що текстом можна назвати будь-яку сукупність знаків, що має смисл. Текст — надто широке поняття. Наприклад, дорожній знак — це текст. Пост у ФБ — текст.

Смайлик чи сердечко — текст. Кінофільм — текст і т.д. Тож виходить, що літературний текст, кінофільм і смайлик, відповідно до цього проєкту Державного стандарту, слід розглядати в руслі єдиного підходу. Чи це не абсурд?

Робота з художнім текстом, із творами художньої літератури вимагає особливого підходу. Це

аксіома для фахівців. Але про це розробники проєкту Державного стандарту, напевно, і не здогадуються, бо в цьому проєкті фактично не прописано таке важливе знання, як художня література (українська, зарубіжна). Те, що, власне, стосується художньої літератури, в тексті проєкту вмістилося лише в півтора рядка... Так багато додатків у проєкті, а для художньої літератури — півтора рядка! Уявляєте, якими тепер будуть у школі уроки мовно-літературних інтегрованих курсів?! Просто мертвими...

Поглинання української та зарубіжної літератури

Ось уже майже рік учителі української мови та літератури, зарубіжної літератури борються проти інтеграції навчальних предметів, яку має запровадити цей Державний стандарт у середній освіті. А ми спостерігаємо й співчуваємо їм, людям Слова і борцям за Слово. Чому ж вони борються? Не тому, що вони ретрогради чи противники будь-яких реформ, а тому, що розуміють, що в тій інтеграції відбудеться поглинання і української, і зарубіжної літератури. І викладання мови від цього також постраждає, бо буде нецікавим і відірваним від художньої спадщини України та світу.

Молодь і так мало читає, а з тією інтеграцією перестане читати взагалі. А що натомість?.. Чим будуть зайняті їхні думки й серця? Соцмережі, алкоголь, наркотики тощо. Світ без книжок — це світ духовної темряви й безвиході для України.

Реформатори-інтегратори так бояться української та зарубіжної літератури, а також учителів, які їх викладають, як носіїв вільного мислення, що цілком викреслили з тексту Стандарту поняття «українська література» і «зарубіжна література». Таке відбувається, між іншим, уперше за часів незалежної України. Відбувається брутално і нахабно, без узгодження з фахівцями, без урахування думки громадськості, яка протестує проти цього, яка саме на творах українських і зарубіжних авторів зберегла юне покоління в тяжкі часи кризи, війни та окупації, яку нині переживає Україна.

Розробники Стандарту замінили українську і зарубіжну лі-

тератури на поняття «оригінальна» і «перекладна» література. Але ж це не одне й те саме. Це можуть бути будь-які тексти (не обов'язково художні) в оригіналі (будь-якою мовою) чи в перекладах (теж будь-якою мовою). Це такий собі «реформаторський» прийом, щоб не пускати в НУШ українську та зарубіжну літератури. А то, не дай, Боже, не тільки вчителі, а ще й діти почнуть мислити, начитавшись Шевченка, Франка, Шекспіра, Сервантеса, Сент-Екзюпері та інших класиків!

Чим різнитимуться початкова й основна школа

Ще одне, суто плагіатне (!) спостереження. В основному тексті мовно-літературної галузі зазначено, що «учень/учениця: взаємодіє з іншими особами усно, сприймає і використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях; сприймає, аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, зокрема медіатекстах, та використовує інформацію для збагачення власного досвіду; висловлює думки, почуття і ставлення, взаємодіє з іншими особами письмово, зокрема в режимі реального часу, дотримується норм літературної мови; досліджує індивідуальне мовлення, використовує мову для власної мовної творчості, спостерігає за мовними явищами, аналізує їх».

Як не дивно, те саме читаємо у Державному стандарті початкової освіти (2018): «Здобувач освіти: взаємодіє з іншими особами усно, сприймає і використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях; сприймає, аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, медіатекстах та використовує її для збагачення власного досвіду; висловлює думки, почуття та ставлення, взаємодіє з іншими особами письмово та в режимі реального часу, дотримується норм літературної мови; досліджує індивідуальне мовлення для власної мовної творчості, спостерігає за мовними явищами, аналізує їх». А чим тоді відрізняється учень/учениця початкової школи від учня/учениця основної школи? Мабуть, тим що в початковій школі здобувач освіти, а в основній — учень/учениця? У багатьох інших місцях дебільного Стандарту ми знайдемо ще дуже багато абсолютних повторів із Державного стандарту початкової освіти. Якщо це не плагіат, не академічна недоброчесність, то що? Недбалість? Нахабство? Небажання бодай подумати, як розвинути в середній школі те, що учні здобули в початкових класах? Або просто непрофесіоналізм людей, які взялися не за свою справу?

Результат упровадження такого Стандарту базової середньої освіти може бути відомим. Про це вже писали Володимир Винниченко, Михайло Булгаков, Джордж Орвелл, Рей Бредбері та інші автори антиутопій. Це — шлях у пір'ю. У «бібліотеку, що потонула» на площі Бебельплатц у Берліні. Але то вже буде суто наша, українська, трагічна історія.

Найбільший модерніст 20-го століття Дж. Джойс говорив: у людини навіть кров тече мовою. Я б додав: і художньою літературою. Отже, думаймо і вдосконалюймо якість нашої крові, бо вона справді може потекти сторіками у синє море, про що (пробачте за хрестоматію) не раз натякав наш великий Кобзар. ■

Костянтин РОДИК

■ НОМІНАНТ

Історії воєнного повсякдення:

добровольча ідентифікація

Маємо вже кілька сотень книжок про російсько-українську війну. Найбільше спогадів — бійців, волонтерів, біженців. Найчастіше трапляються записки добровольців. Не дивно. Як порахував освітній ценз батальйону «Азов» його перший командир Андрій Білецький, «52% мають вищу освіту, понад 20% є студентами вишів» (Добробати. — Х.: Фоліо, 2016). Приблизно таким був склад легіону Українських січових стрільців у Першу світову (хіба нинішню вищу освіту часом успішно заступає тодішня гімназійна та семінарська) — бійці й молодші командири УСС лишили по собі чималий корпус мемуарів. Та чи можна з тих спогадів скласти раціональний пазл тодішньої війни? Хіба лише адекватно-емоційний. Бо, як значить генерал Руслан Хомчак, командувач Донецького сектору в 2014-му, «кожен солдат каже своє» (там само).

Так, нині бракує системних спогадів бойових генералів та досліджень істориків. Насамперед, либонь, історіософського осмислення феномену добровольчого руху. Бо цю війну зуміли локалізувати саме добровольці, які виникли ніби нізвідки. Таке сприйняття («ніби нізвідки») — від досі хворої масової ідентифікації навіть усередині питомих українців, де замість тверезого аналізу — хронічне хилитання між міфом і підручником, між «слава!» й «зрада!». Запорозькою Січчю козирають як ті, так і другі — бо у різні періоди Січ мала відмінні, аж до протилежних, геополітичні конфігурації, й геть не завжди вони були державотворчі.

Порівняння Майдану з Січчю стало публіцистичним загальником, але у бік розуміння — як «січовий» механізм працює — не йде. Навіть стратифікацією феномену ніхто не переймається. Лише де-не-де подибуємо глухі натяки. Ось Віктор Чалаван, радник голови Нацполіції, що стояв біля створення легальних добровольчих батальйонів: «Прийшли ті, хто в минулому мав проблеми із законом. Дійсно, було зроблено певні винятки». А ось іще один причетний, Борис Філатов із команди Коломойського-«губернатора»: «У нас були наші патріотичні «тітушки»... Траплялося, що особливо активні товариші, які йшли з проросійських мітингів, потрапляли в реанімацію» (обидві цитати з «Добробату»). От як із такої амальгами виходить філософський камінь перемоги?

Добровольці — ніби НЛО українсько-го буття. Оскільки «об'єкт» не пізнано, передбачити-відмінити феномен ніяк, хіба очолити. Як це зробив Арсен Аваков, коли у квітні 2014-го оголосив на нараді в МВС: «Створюємо спецназ... Це має бути Майдан, але воєнними методами» («Добробати»). Гадали, зокрема, що добровольчий рух стане для силових структур та армії вакциною супроти советських болячок. Та не сталося: «Цей рух так і не перетворився на фундамент професійної армії» (А. Білецький, там само). Авжеж, як можна приборкати стихію, не знаючи її внутрішніх алгоритмів. Отже, поки що розібратися з добровольчим феноменом пробує хіба белетристика і то лише епізодично — роман Владислава Івченка «2014» і почасти остання проза Дмитра Корчинського.

Натомість філософ Едуард Юрченко пропонує геть інший ракурс: уводить поняття «покоління-2014». Це з переднього слова до книжки «Жадання фронту», що вийшла вже третім виданням. Автор — позивний Вирій — доброволець батальйону «Азов». Можливо, приклад саме цього формування найповніше відбиває сучасні метаморфози добровольчого руху. Колишній заступник командира полку «Азов» Вадим Троян пригадує, як усе починалося навесні 2014-го: «На сході діяла така група, яку називали «чорні чоловічки», — ці хлопці й склали

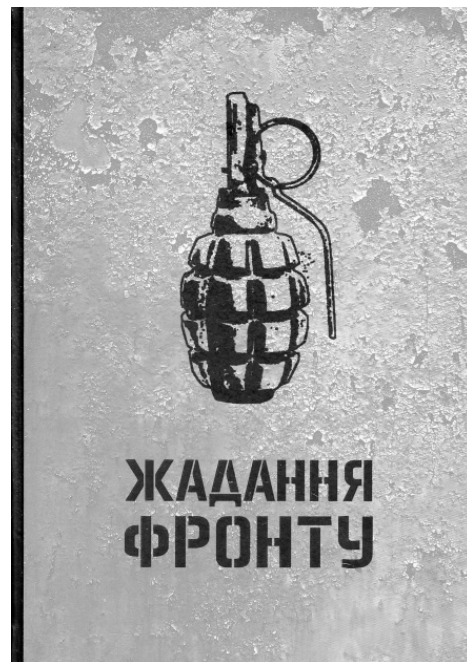
кістяк «Азова» («Добробати»). І надає їм узагальнюючої психологічної характеристики: «Адреналінова залежність». Певне, комбат Білецький заохочував поширення-поглиблення цієї домінуючої бійцівської якості, бо «від народження боєць пристосований до життя на війні, а іншим там не місце» (там само).

Отак і склався один із найефективніших бойових підрозділів початку цієї війни: «Азовці», карателі мирних наркоманів Донбасу з терористичними схильностями» (Вирій). У другій передмові до «Жадання фронту» ідеолог сучасного українського націоналізму Ігор Загребельний значить: «Для того, аби війна не була катастрофою, а шляхом для встановлення вигідного миру, її необхідно полюбити». Для Вирія літо 2014-го — «прекрасна війна». Подібне вчитуємо і в багатьох інших записках перших добровольців. Зрештою, пригадується й одна з головних книжок про Першу світову — «В сталевих грозах» Ернста Юнгера.

Історію воєнного повсякдення спогади бійців відтворюють незаперечно точно. Причому це не лише побутове, а й мисленнєве повсякдення — історія осмислення саме цієї війни аж до політичних узагальнень, як-от: «Врешті, зона «АТО» перетворилась на відкуп ворогу, а ворог для керівництва державою був лише контрагентом. Також зона «АТО» стала ефективною машиною для знищення радикальних суб'єктів, здатних заважати взаємовигідним міждержавним стосункам, у яких суверенітет, люди і території були лише предметом торгу». Відповідей на більшість подібних запитань добровольців поки немає. Зрештою, як і на тисячолітньої давнини аксіому Сунь-Дзі: «Коли ухвалено рішення про час початку війни, закрий усі входи в країну, припини видавати візи, поклади край спілкуванню з дипломатами розсвареної з вами сторони» (Мистецтво війни. — Л.: Видавництво Старого Лева, 2015).

Коли до воєнних мемуарів можна вжити означення імпресіоністичні — то «Жадання фронту» є саме таким типом рефлексії. Трохи інший ракурс демонструють спогади ще одного бійця «Азова»: Позивний Воланд, «Вальгала-експрес» (К.: Орієнтир, 2017). Це спроба виписати хроніку постання «покоління-2014», що засвідчує підзаголовок книжки: «Історія націоналіста, революціонера, добровольця». Автор — член Чернігівського осередку організації «Патріот України», що виникла наприкінці 2000-х і сповідувала радикально-справедливий принцип: «Не можна чинити «по закону» з людьми, для яких закону немає». На практиці це виглядало так: «Підійшов мент, взяв листівку і показово почав її рвати. Але його чекав сюрприз у вигляді удару в щелепу... Всі думають, що перші «коктейлі Молотова» були на Грушевського, але вже в той час ми активно їх використовували в своїх цілях. Від підпалів алкоточок до опорних пунктів міліції... Спати офіс комуністів — це було щось на кшталт посвячення в Організацію... Вигляд усіх небезпечний. Видно, що ми не збираємося співати гімни й танцювати... Нам обіцяли амністію. Яка амністія? Ми в своїй країні».

Не бракує, звісно, «репортажних» замальовок, і то з гумором. Наприклад, коли під час Майдану до Поштамту «увійшла дрібна група. Ім'ям революції привласнила приміщення, але прибиральниця з криком «тільки не в мою зміну!» вигнала всіх на вулицю». Або вже на Донбасі: «Перед нами невеличкий го-

род. Хочеться пройти прямо по ньому, але виходить бабуся і сміливо так каже, що у неї там полуниця і вам, війнам, не пощастить, якщо з нею щось станеться».

Налаштування до в'яснення внутрішньої логіки подій, що трапилися не на порожньому місці, спонукають до більш розлогих висновків. «З самого початку було зрозуміло, що Майдан не сам зібрався... Але щось пішло не так. Політична тусовка упустила той факт, що в країні вже виросло нове покоління, яким не так легко керувати, яке хоче змін і готове за них віддати своє життя... Заклик піднімається по Інститутській. Ми туди не йдемо — це для нас незрозуміло. Там люди, у них зброя, вони стріляють, але «опозиція» просто заважає йти туди. Через пару хвилин стає ясно навіщо. Починається відстріл... А далі, вже постфактум, гірке усвідомлення втраченого шансу: «Замість створення своїх інститутів влади, альтернативних рад, просування своїх людей, ми займалися «контролем» влади, за що теж були покарані». Але ж і часу на те у

них не було — просто з Майдану пішли на фронт, «студенти, хулігани, інженери, історики, бармени... І це в країні, де 300 тисяч ментів, де є армія».

І нарешті, також про феномен добровольчого руху — начерк самоідентифікації: «У нас більше нічого немає. Є тільки порожнеча і обличчя ворога. Домовитися більше не вийде. Ваші в'язниці, відділки міліції, поліції і Нацгвардії для нас — пусте місце. Вам нічим нас залякати, і ви навіть не знаєте, чого від нас очікувати».

Чого очікувати? Згадуваний І. Загребельний пише, ніби коментуючи борсання нинішньої влади: «Плекання пацифізму, сентиментальності і порожнечності (та ще й безпосередньо під час війни) — це не що інше, як диверсія. Україні щодо цього потрібна серйозна антидиверсійна робота».

Аби ця робота не забарилася. Як там, у книжці «Добробати»: «Воєнні дії на сході України — кращий стимул для зародження реальної державності».

■ НОМІНАЦІЯ «ОБРІЙ»

Публіцистика / сучасні мемуари

1.	Костянтин РОДИК. Сізіф ХХ. Книжка vs. політика. — К.: Балтія-Друк, 352 с.(п)	80,44
2.	Андрій КОТЛЯРЧУК. Добровольці. Доба героїв.— К.: Мистецтво, 320 с.(п)	71,56
3.	Дмитро КУЛЕБА. Війна за реальність. — К.: Книголав, 384 с.(п)	43,22
4.	Книга свідчень. Анатомія російської анексії Криму. — К.: Критика, 248 с.(п)	29,33
5.	Франсуа ОЛЛАНД. Уроки влади. — Х.: Фоліо, 448 с.(п)	28,67
6.	Валерій АНАНЬЄВ. Сліди на дорозі. — К.: б/н, 376 с.(п)	25,67
7.	Нехай росте! Усні історії Майдану. — К.: Альтерпрес, 272 с.(п)	18,11
8.	Збігнєв РОКІТА. Спорт у тіні імперій. — Х.: Фабула, 176 с.(п)	17,78
9.	Олег ВЕКЛЕНКО. Чорнобиль: етюди з природи. — Х.: Фабула, 144 с.(п)	16,00
10.	Олексій СЕРЕДЬЮК. Сповідь провокатора. — К.: Залізний тато, 512 с.(п)	14,22
11.	Сергій ТИХИЙ. Перемагають лише переможці. — К.: Радуга, 158 с.(п)	13,78
12.	Дейвид ПАТРИКАРАКОС. Війна у 140 знаках. Як соціальні медіа змінюють конфлікти у XXI столітті. — К.: Yakaboo publishing, 352 с.(п)	10,11
13.	Яцек КУРОНЬ. Поляки та українці: важкий діалог. — К.: Дух і Літера, 264 с.(п)	8,89
14.	Позивний ВИРІЙ. Жадання фронту. — К.: Видавець Марко Мельник, 160 с.(п)	8,44

*Номінувалося 45 видань

**Правий стовпчик — рейтинг видання: кількість набраних балів поділено на кількість експертів, що голосували

Валентина САМЧЕНКО

Олександр Пірієв — віолончеліст, закінчив Національну музичну академію України імені Чайковського, магістр музичного мистецтва. Два роки тому очолює головну музичну редакцію Радіо «Культура». Ще від початку навчання у музичному виші, з 2002 року, учасник численних міжнародних фестивалів в Україні та за кордоном. А згодом став одним з організаторів гучних проєктів у галузі класичної музики в Україні, співпрацюючи, зокрема, з прославленими Мирославом Скориком та Євгеном Станковичем. Із 2016-го Олександр — генеральний менеджер Національної концертної агенції, яка об'єднала багатьох знаменитих виконавців, композиторів та колективи України.

Лише протягом сезону — близько пів сотні нових проєктів
■ Олександр, найрозумліше для більшості — нематеріальну творчість показати математично. Це стало приводом для того, щоб ви підрахували, що ви як музичний продюсер причетні до створення загалом понад 500 проєктів.

— Кількість для мене не була ніколи головною. Якість важливіша й цікавіша. Бо чим складнішим є проєкт — тим цікавіше його втілювати! Коли готувалися до реалізації одного з нових проєктів в Україні, партнери запитали, чи можна вказати кількість успішно втілених проєктів команди або загальне число концертів, оскільки йшлося про мою діяльність у сфері музичного менеджменту — понад 15 років. Це було у 2018-му. Тоді, продивляючись звіт декількох років діяльності своєї концертної агенції UKR Artists, збагнув, що лише протягом одного концертного сезону реалізуємо близько пів сотні нових проєктів: концертів, турне, фестивалів тощо. А загальною їх кількістю за весь час — понад 500 унікальних заходів. І проєкти часто складаються з кількох концертів чи подій, а то й десятка. Як, скажімо, «Дні Музики Мирослава Скорика» у 2013-му або «Три С» 2016-2017 років, фестиваль Kharkiv Music Fest у 2018-му. І кожен був певним викликом та чимось абсолютним новим для мистецького життя України.

■ У розвинутих європейських країнах, США, Канаді класична музика серед інших напрямів є королевою, у нас — пасинком. Чому сформувалося в Україні таке ставлення?

— Відповідь на це запитання, за всієї його очевидності, не є простою. Для більшості країн Європи класична музика є не стільки частиною музичної культури — культури цивілізованої, скільки самим портретом значущості цієї країни в світі. Бо економіка змінюється, політики змінюються, але лише через культуру можна зрозуміти велич і міць Держави.

Для сусідньої Польщі культура — взагалі цемент нації, коли вони згадують, скажімо, Шопена. Бо він для більшості поляків не просто митець, а символ боротьби за незалежність, за ідентичність. Але пишуться поляки не на словах, а справами. Не буду перелічувати тисячі проєктів польської музики по всьому світу завдяки колосальній роботі створеного трохи більше 20 років тому Інституту Адама Міцкевича. На культуру Польща офіційно витрачає 1% держбюджету. Це в межах 6-10 млрд. євро! Тож у Польщі сьогодні будуються нові сучасні концертні

■ ДІЙОВІ ОСОБИ

Музичний продюсер Олександр Пірієв: Шоу-бізнес не може стати взірцем ідентичності держави

Чи можливо в Україні перетворити класичну музику на цемент нації

зали, а ми знаємо такі імена, як Кшиштоф Пендерецький, музику якому замовляли інші країни, і зрозуміло, що виконують її кращі музиканти світового рівня, бо престижно.

В Україні склалася загальна ситуація, або швидше тенденція, де культура є не складовою політики держави, а існує як розважальна сфера. Варто ще зважати, що класична музика ще й не є зрозумілою для більшості, а значить, є синонімом чогось архаїчного і не надто престижного нині «елітного-інтелігентного». В результаті, обираючи між рестораном і оперою, більшість однозначно вибере перше, на жаль.

Наприклад, маємо феноменальну фольк-оперу Євгена Станковича «Коли цвіте папороть» — замовлення у 1970-х французьким антрепренером для запланованої серії в легендарному Гранд-Опера в Парижі. Проте українську постановку через внутрішню заборону в СРСР, як відомо, не показали. І лише після понад 25 років (!) незалежності України цей цілісний твір побачив світ.

Ганебно, що музиканти класичного сегменту в очах більшості наших співвітчизників і можновладців завжди посідають другі ролі. Утім тільки-но талант з України отримує славу за кордоном, докладаючи надзусиль, — керівники наших національних концертних закладів нагадують йому про патріотизм і просять повернутися з виступами на рідній землі практично за спасибі, якщо порівняти з гонорарами в інших країнах. Гірко це бачити, особливо стосовно молоді!

■ Ви зуміли організувати масштабний проєкт «Три С», який цьогоріч заслужено потрапив у список номінантів Шевченківської премії. Чи відразу пристали на пропозицію Мирослава Скорика, Євгена Станковича і Валентина Сильвестрова, з якими ви працювали й до того?

— Як правило, більшість тих проєктів, які в майбутньому стають масштабними, я продивляюся на менш значних або менш помітних заходах. Навіть якщо зовні проєкт може виглядати як суто просвітницький, проте його основна мета — щоб слухач отримав задоволення. Так було і з «Три С». Шлях до його втілення почався задовго до 2016 року.

Із Мирославом Скориком, Євгеном Станковичем і Валентином Сильвестровим я знайомий достатньо давно. Незважаючи на свій статус корифеїв, який може характеризуватися забронзовілістю, одразу скажу: все напакі. Їхньому швидкому розуму, розумінню ситуації позаздрять багато молодих. Тому хоч концепція «Три С» була нестандартна, утім настільки проста і зрозуміла, що підтримку я отримав майже одразу. Хоча і доводилося під час уже існуючого проєкту робити корекції.

Упродовж 2016-2017 років відбулося понад десять концертів, як правило, за участі знаменитих композиторів, у вщерть заповнених залах філармоній та

Олександр Пірієв. Гала-концерт проєкту «Три С».
Фото з Music-Review Ukraine.

оперних театрів у Києві, Львові, Одесі, Харкові, Чернівцях, Вінниці та Івано-Франківську. До речі, на прем'єрному концерті у Львові — рідному місті Мирослава Скорика — всі зібрані кошти (а це понад 150 тис. грн) ми переадресували в Охматдит у дитячу реанімацію. Із Євгеном Станковичем доїхали навіть у Коломию. А заключний гала-концерт провели у столиці в Національній опері України з музикою всіх трьох «С».

■ Чим захоплюють такі музичні мандрівні проєкти?

— Насправді такі проєкти — моя слабкість. Першим і таким довготривалим залишається на мій пам'яті «Віолончельна Пектораль». Саме з ним, певною мірою «рекламуючи» віолончель, я неодноразово грав у кількох десятках міст по всій Україні. І головне — поряд із «мільйонниками», обласними центрами було багато маленьких міст, як, наприклад, Городенка Івано-Франківської області або Володимир-Волинський біля Луцька. Цей проєкт тривав кілька років у форматі турне, і я ще раз переконався, що класична музика мусить звучати всюди. Особливо в невеличких містах, де такі акції відбуваються, як правило, з аншлагом. А це бачу на концертах велику дитячу аудиторію.

Нав'язування цінностей під гаслом «нове — краще»

■ Ви оптиміст чи песиміст у прогнозах щодо концертної діяльності після пандемії коронавірусу? Яким бачите далі музичний рік в Україні?

— Я однозначно оптиміст, хоча наш музичний ринок страждає чи не найбільше. Поки існує невизначеність у поборенні пандемії — всі процеси заморожені. Утім одне з закономірних хвилювань не так про термін карантину, як про майбутнє повернення глядачів до концертної зали. Є серйозна причина переглянути моделі менеджменту та маркетингу. Звичайно, пандемія коронавірусу позначилася на міжнародній співпраці. Тому ми в UKR Artists вже розробляємо кілька сценаріїв розвитку в залежності від ситуації.

■ Уже любіше фінансово-податкову підтримку собі шоу-бізнес, натомість соціально значущу культуру спочатку запропонували залишити без бюджетних 7 млрд грн. Далі митцям неначе

трохи вдалося відвоювати фінансування з держбюджету. Чи може в цьому питанні в Україні перемогти здоровий глузд?

— В останні роки в нашій країні відбувається суттєве нав'язування цінностей під гаслом «нове — краще». І я вбачаю у багатьох псевдокультурних ініціативах спробу переконати суспільство в єднанні високої культури з популярною, яке вигідно називати «вітчизняна». І намагання окремих представників комерційного музичного бізнесу, які працюють у моделі шоу-бізнесу, зробити якісь змагання з високою академічною культурою, яка є взірцем ідентичності Держави, — виглядає більш ніж дивним. Бо соціально значуща культура ніколи не буде бізнесом, хоча може приносити певний прибуток.

На жаль, маємо ситуацію, коли представники серйозного мистецтва (митці, керівники закладів) не є одним з керівників державного сектору в профільних напрямках. Від минулих виборів до Верховної Ради кудись зник Комітет з культури і духовності. І профільне міністерство перестало бути автономним — то воно з моллоду і спортом, то з інформаційною політикою. А це в останні роки у штаті Міністерства культури не було жодного профільного фахівця з музичного мистецтва...

На мій погляд, усе це — одна з причин, чому на сході країни вже п'ять років поспіль гинуть наші воїни-герої. Відсутність самоідентичності людей на Донбасі як українців починалася саме з проблем із культурою — відсутності рідної мови, літератури, музики. Ковбаса втрамає натовп певний період. І лише культура спроможна єднати і направляти.

«У нас залишається найбільший скарб»

■ Чи зазнали змін у зв'язку з карантинними заходами музичні програми Українського радіо? Де бачаючи можуть послухати записи програм?

— Звичайно, карантин вніс певні зміни у роботу моєї музичної редакції на Радіо «Культура». Утім у нас залишається найбільший скарб — Художній фонд із фонограмами записів кращих музикантів України та світу за останні 70 років. І хоча частина

прямих ефірів скоротилася, але зараз, за умов самоізоляції, наше радіо, певно, — одне з найзатребуваніших. Я і мої колеги залишаємося на вістрі подій. Ми розповідаємо, чим живе зараз наш музичний світ, спілкуючись із керівниками концертних та навчальних закладів, очільниками міст із різних куточків України.

До слова, слухачі радіо «Культура» чують лише ексклюзивні записи — їх українською можна знайти у вільному доступі в інтернеті. Також у нас регулярно звучать записи від наших партнерів — починаючи з британської BBC і закінчуючи ще сотнею державних та суспільних мовників, які разом з нами входять до Європейської музичної спілки.

■ Що потрібно сфері класичної музики в Україні, щоб розвиватися?

— Розкажу вам із цього приводу одну знакову історію з мого життя: коли мені було років 13, доля мене познайомила з унікальною особистістю — вчителем з великої літери Олександром Дмитровичем Тищенко. Під час першої зустрічі він сказав моїй мамі: «Будемо робити з Олександра спочатку людину, потім музиканта, а вже потім віолончеліста». Слова ці, як я тепер можу розуміти, не просто філософські, демонструють систему виховання найвищого гатунку.

Це потім я дізнався, що мій учитель свого часу був запрошений на посаду директора знаменитої львівської «десятирічки» імені Соломії Крушельницької і вибудував цілу систему виховання і викладання, в результаті якої учнів цієї школи забирали одразу в Москву — тогочасну столицю СРСР. І такі славетні імена, як скрипаль Богодар Которович і Олег Криса, альтист Юрій Башмет, піаністи Олександр Слободяник і Віктор Єресько, — всі вони вихованці цієї школи, оминаючи Київ як столицю УРСР, будували з дитинства світову кар'єру.

Вважаю, що те зерно, яке посіяно в дитинстві, — обов'язково проростає в майбутньому. Це я до того, що для розвитку культури потрібна титанічна і системна робота, до того ж робота справжніх професіоналів.

Головне завдання — почати з основ. Найперше треба: предмет «Музика» повернути до загального навчального процесу, і не тільки дошкільного; підтримувати і розвивати дитячі мистецькі школи; фінансово підтримувати талановиту молодь та спеціалізовані навчальні заклади; забезпечити повноцінне фінансування таких інститутів, як УКФ та Український інститут. Все це має базуватися на нормативах так званої державної культурної політики з розумінням мети на найближчі 10-15 років з базовими аспектами цінностей. Усе інше допоможуть зробити фахівці. Їх достатньо. Але й оплата такої роботи має бути конкурентною, як будь-яка інша. Розвиток культури — не одномоментний процес. Але дуже помітний! І зруйнувати його легко, а поновити складніше. ■

■ ВЛАСНИЙ ДОСВІД

Смачно родині
на карантині

Львів'янка Вероніка Степанченко ділиться рецептами гарного настрою і корисних страв

Тетяна ЗІНЧЕНКО

«У нас уже щебечуть пташки! Ми живемо на околиці Львова, у власному будинку, тому карантин сприймаємо, як час для себе», — пише львів'янка Вероніка Степанченко, мама десятирічного Тарасика і восьмирічного Владика та красуня-дружина. Знаю, що навколо будинку Вероніки у квіткову пору проростає безліч барвистих квітів — на всі смаки і кольори! І так само — на всі смаки і кольори — вона пече свої знамениті плячки, торти і тістечка. На початку весни ділилася рецептами прекрасних тортів — печивок, які випікала разом зі своїми малими помічниками-синочками.

Подумалося: як це добре, коли кулінарія вносить у родину родзинку спільної смачної і красивої праці, яка навіть у такій непростий час, коли ми вимушені жити в самоізоляції, спонукає господиню Вероніку написати наступне: «Сонечко світить, пташки співають, усе квітне, зеленіє, поряд — ліс, діти з татом бігають, займаються спортом, а я вдома, на кухні, готую смаколики. Вчора робила торт, сьогодні будемо ласувати.

Я у карантині намагаюся побачити і добре. Давно ми так багато часу не мали один для одного. Стільки любові, тепла, уваги! Всі мої рідні й найдорожчі — поряд зі мною, живі та здорові! Усе мине, і карантин — також, щовечора разом молимося. Бог допоможе це пережити, і все повернеться у звичний ритм, але я хочу згадувати цей період не як щось страшне, сумне, а як чудові миті, в яких не зважаючи ні на що ми залишились щасливими...»

Ось так гарно і обнадійливо жінка розповідає про свій побут, про готування, радить більше часу зараз приділяти цьому процесові — нехай тішиться родина!

Пухкесенькі кексикки

Мама Вероніка їх готує разом зі слухняними помічниками. «Хлопчикам приємно, коли я їх хвалю за допомогу. Уявляю, як вони тішитимуться, коли побачать, що про них написали. Це буде сюрприз!».

Що тут додати? Давайте робити якнайбільше сюрпризів один одному. Давайте вчитися це робити. Приміром, почати з малого. Із цих маленьких ароматних кексиків за рецептом галицької господині.

«Дуже смакують до кави і капучіно», — стверджує Вероніка і диктує рецепт. Отож 12 кексів, час випікання 20-30 хвилин при температурі 200 градусів.

Тісто: 2 яйця, 200 г сметани, 180 г цукру, 200 г борошна, 30 г какао темного, пів чайної ложки кориці меленої (вона додає особливого шоколадного смаку), пів чайної ложки соди і столова ложка оцту. Все з'єднати, вимішати, наповнити у форми по одній столовій ложці.

Виймати холодними. При бажанні полити, як вихолонуть, розтопленим шоколадом.

Плячок «Веселка» — бо весна!

Він дуже барвистий та ошатний! І асоціюється у мене з весняними святами, які попри все, настануть. Господині вже складають список смаколиків на Великдень. Ось і «Веселка» від Вероніки Степанченко — чудовий варіант! Ніжні бісквітні коржі, легкий заварний крем та смачні яблучні прошарки — це гармонія смаку і задоволення. Форма — 25 на 30 см.

Рецепт: печемо 3 бісквітних коржі. Перший — ванільний: 4 яйця, 4 ст. л. цукру, ванілін збити на пишну масу, 4 ст. л. борошна просіяти з ч. л. порошку до печива та з'єднати. Випікати при температурі 180 градусів 20 хвилин. Другий корж — такий самий, тільки 3 ст. л. борошна і 1,5 ст. л. какао. Третій корж — теж подібний, але 3 ст. л. борошна просіємо з пачкою польського кислого вишневого сухого.

Заварний крем: 0,5 л. молока, 0,5 склянки цукру, 2 ст. л. крохмалю, 2 ст. л. борошна, ванілін. Заварити крем, помішуючи, остудити, окремо збити 250 г масла і 2 ст. л. цукрової пудри, по ложці додавати заварний крем.

Яблучна маса: кілограм почищених яблук потерти на грубій терці, додати 0,5 склянки цукру, проварити 5 хвилин. Розділити на дві частини, до першої додати суху червону галаретку вишневу), до другої — суху галаретку зелену (ківі або агрус), до гарячої яблучної маси всипати та вимішати до повного розчинення (не варити, зняти з вогню!). Коли яблучна маса охо-

лоне і почне застигати, збираємо плячок. Крем розділити на 4 частини.

На низ: білий бісквіт: крем — зелена маса — крем, чорний бісквіт: крем — рожева маса — крем і рожевий бісквіт. Зверху — шоколадна глазур. Плячок поставити у холодильник на 6 годин.

«Банановий торт» — дитяче свято

І не лише дитяче, слід визнати. Тому уточнимо, що цей торт — універсальна смачна насолода: для дітей і дорослих, на свята і в будень. Словом, торт настрою і натхнення. Вероніка каже, що дітей підключати до цієї справи також цікаво і корисно.

«У мой сім'ї цей фрукт дуже люблять, тому ми пофантазували, вийшло дуже смачно», — додає вона.

Діаметр тортівниці — 26 см. Спекти 3 бісквітні коржі. На один потрібно: 3 яйця, 3 ст. л. цукру, ваніль. Збити міксером, додати 3 ст. л. борошна, 1 ч. л. порошку для випічки.

Крем-чіз: 500 г сиру, 200 г сметани, 150 г пудри. Збити блендером, можна додати лимон чи ваніль. Окремо розчинити 20 г желатину у 100 г холодної води, тоді розігріти і холодним рідким з'єднати з сирною масою.

Коржі просочувати водою з ванільним цукром, тоді 1/3 крему, а потім — банановий джем. На ніч торт поставити у холодильник.

Рецепт бананового джему або ж бананового конфітюру Вероніка Степанченко також розповідає детально. Як тільки я зауважила, що на початку весни вже ніякі варення-джеми не готують, вона відразу ж заперечила цю думку. Ну й чудово: банановий конфітюр — це те, що треба зараз!

Це щось особливе: він густий, ароматний, з кружечками банана! Підійде для тортів, пісочного пирога або до морозива чи йогурту.

Рецепт: 2 великих банани — 0,5 кг порізати кружечками, додати склянку води, 0,5 склянки цукру, 0,5 ч. л. лимонної кислоти, жовтий харчовий барвник на кінчик ножа (можна без нього, але це впливає на колір!), 2 ст. л. крохмалю. Усе розмішати (крім бананів), довести до кипіння помішуючи, тоді всипати банани і варити ще 3—5 хв. Охолодити і вживати. Консервувати нема потреби, бо банани ж і взимку є, додає господиня.

Піца з мисливськими ковбасками. Бездріжджова!

От що треба спекти з дітьми обов'язково! Піца — це те, що точно не приїдається і що дуже люблять діти і дорослі. Рецепт

Вероніка Степанченко — кулінарна майстриня зі Львова.

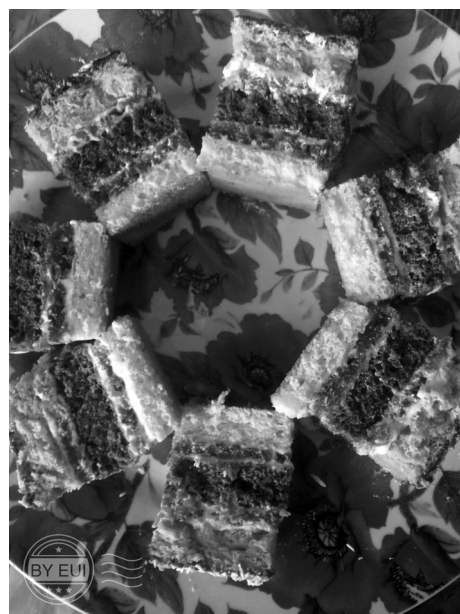
Смачно на карантині.

Кексикки пухкесенькі.

Банановий джем.

Плячок Веселка — смачно і барвисто!

Чебуреки.

піци у Вероніки цікавий.

Отож інгредієнти: 400 г кисломолочного сиру, 2 яйця, 4 ст. л. олії, 2 ст. л. м'якого маргарину, 2 склянки борошна, ч. л. соди, ст. л. оцту, дрібка солі. Вихід — 2 коржі, начинка — на 1 корж.

Начинка: 2 мисливських ковбаски, помідор, половина червоного перцю, 2 ст. л. кукурудзи, петрушка, кріп, 100 г голландського сиру.

Корж змащуємо соусом: ст. л. кетчупу, ст. л. майонезу — вимішати і змастити. На соус викласти кружечками ковбаски, овочі, зелень, затерти сиром. Пекти в духовці при температурі 180 градусів 15—20 хвилин.

Як я давно не їла чебуреків!

Подумала я, побачивши чебуреки, які готувала Вероніка. Ніжні, хрумкі, ароматні, соковиті, вони просто подарунок в обідню пору. Головне — не перестаратися з порціями, а пару чебуреків стануть справжнім святом для гурмана!

«Начинка з курячого філе робить їх неймовірно смачними!» — додає Вероніка. Ну хто б сумнівався?

Тісто: 250 г борошна, дрібка солі, ст. л. олії. Додати 100 г кип'ятку, ч. л. горілки,

замісити ложкою, зати рукою, щоб тісто стало еластичне, і відправити на годину в холодильник.

Начинка: 300 г філе курки, 1 велика цибулина — перемолоти, додати сіль, перець до смаку і 100 г крижаної води. Вихід — 7 чебуреків.

На городі черемша!

Напевне, Вероніка собі насяла цих смачних корисних часникових списиків. Бо охоче розповідає, як щойно готувала такий салатик: дрібно порізати 100 г черемші, додати порізані 4 варені яйця, кілька крабових паличок (також подрібнених на кубики), трохи свіжої руколи та петрушки і заправити майонезом (як варіант — сметана, йогурт чи олія). Вийшло смачненько!

«Незважаючи на карантин, нам вдома весело та є чим зайнятися. Щодня маю нові замовлення від своїх найцінніших, найдорожчих моїх хлопців, — з любов'ю доповнює свою розповідь львів'янка Вероніка Степанченко. — Діти й чоловік мені дуже допомагають, тому в нас карантин смачний та солодкий!».

Готуйте разом, готуйте з любов'ю! Нехай усім смакує! ■

Євген КАРЕЛЬСЬКИЙ,
заслужений працівник фізичної культури
та спорту України

Здавалося б, чи доречно нині, коли загроза COVID-19 стає жорсткою, розмірковувати про чехарду з українськими міністерствами? Але, якщо дивитися в майбутнє з позитивом, то явно не все одно, що чекає, скажімо, вітчизняні спорт і мистецтво. Чому згадав саме ці сфери — читач швидко здогадався. Адже в недавньому складі Кабінету Міністрів «культура», «молодь» та «спорт» були зібрані, даруйте, під єдиною вівіскою.

Звісно, подібні парадоксальні суміші траплялися й раніше, коли фізкультурну галузь чіпляли до «сім'ї», «туризму», «освіти» з «наукою», а найчастіше — до «молоді». На жаль, з огляду на стрункість підготовки національних збірних (незадовго до чергової Олімпіади — поготів!), подібна пертурбація відкидала спорт на рік-півтора назад. Адже, яка там координація відділів та управлінь, коли працює ліквідаційна комісія, а менеджери чекають на «листи щастя» про скорочення посад?

Збирати докуп, а далі — буде?

Наприкінці 2019 року відбулась, якщо дозволите, прем'єра нової пісні: Володимирові Бородянському доручили очолити Міністерство культури, молоді та спорту України. Ба, більше! До структури насправді ввійшла й четверта чверть — із колишньої «інформполітики», відомої в просторіччі як «МінСтець». Просто, аби не підставлятися, зацікавлені урядовці уникли згадки про неї в табличці на фронтоні.

Зізнаюся, що вельми поривався відреагувати статтею негайно. Як через приниження важливого для іміджу держави спорту, так і через появу в надрах новоствореного міністерства проекту закону про запобігання дезінформації. Оскільки, цій темі на шпальтах «УМ» було присвячено достатню кількість гострих матеріалів, то наразі не додаватиму сушняку в багаття. Щодо «наїзду» на спорт, то друзі радили не квапитися. Мовляв, ще увімкнуть «задню» й вигадують якесь чудернацьке рішення.

У принципі, такий «матч парадоксів» ледь не трапився. Маю на увазі створення Державного агентства спорту, яке проіснувало, щоправда, лічені тижні. Втім на певні піар-дивіденди вистачило й цього.

Маю на увазі меседж керівника закладу Сергія Левчука, що вартий цитування: «Приємно бути причетним до історії успіху. Я був першою людиною в Україні, яка очолила галузь спорту через перемогу в конкурсі, а не через політичне призначення. Найближчим часом проведемо експертизу й аудит спортивного господарства України».

Але, перепрошую — чи не передовірилися ми всіляким тендерам у питаннях, доволі делікатних?

Знаєте, від авторитету першої особи в периметрі всього співтовариства завжди залежать майбутні зрушення на краще. На мій акуратний погляд, недавній керманіч ряду медіа-груп (вони, за контентом, — на любителя), а в молодості випускник столичного КНЕУ — навряд чи міг бути дороговказом для умовного художнього керівника академічного театру, директора філармонії чи професура консерваторій. Щодо талантів Бородянського-політика — це зовсім інший вимір. Аналогічно, чи переконливо була постань Сергія Левчука, дійсно, ефективного президента Української федерації карате, для ролі, якщо дозволите, пана Спортсмена всієї країни? На результати впливає фінансування

З одного боку, чому ні — НОК України дав схвальну оцінку УФК, ледь не як моделі сучасної спортивної федерації? Та, з іншого, карате, а якщо замислитися — одна з його світових асоціацій — WKF, перебуває в олімпійській сім'ї зовсім недавно. Та й реальний дебют у компанії скейтбординга, спортивного скелелазіння й серфінгу заплановано тільки тепер, у Токіо, де

ГАЛУЗЬ

Для диктатури реформ гроші на завадять

Перед новим міністром спорту, відомим шаблоном Вадимом Гутцайтом стоїть чимало викликів

Вадима Гутцайта призначено міністром молоді та спорту України.
Фото з сайту пос-ukr.org.

на арену (згідно з вердиктом МОК через карантин — уже наступного 2021-го) мають вийти бійці двох дисциплін — Kumite й Kata.

Тож, перепрошую — яку, образно кажучи, питому вагу цей вид спорту позиціонує перед наріжними глибами олімпізму — легкою атлетикою, гімнастикою, боротьбою, стрільбою, важкою атлетикою, плаванням та велоспортом, що ведуть літопис з Афін-1896?

Готовий визнати — справа дискусійна, але навіть не це головне! Що об'єднувало цієї зими філософію Володимира Володимировича та Сергія Андрійовича? Тверде бажання здійснити стрімку реформу спортивної галузі. Пан Левчук навіть уточнив засіб — створення команди для подолання неефективної «совкової» системи спорту. Не хотілося б виглядати ретроградом, але власний практичний досвід акуратно підказує: Україна спортивна не підготовлена до «зміни коней на переправі» за слоганом «Гірше не буде». Спробую пояснити.

Ініціатори пропонують віддати міністерству «масовку» та питання здорового способу життя, а всі функції спорту вищих досягнень, як диктує начебто західний досвід, спрямувати національним федераціям. Отут — стоп! В якості увертюри, довелося б прибрати важливий розділ Закону України «Про фізичну культуру і спорт» зразка 1993-го. Там ідеться, якщо стисло, про те, що діяльність національних збірних команд здійснює «центральною органом виконавчої влади, який реалізує державну політику...».

Відповідно, той орган управління укладає й договори зі штатним складом. І цей параграф за понад чверть століття ніхто не скасовував! Оскільки постулат Дюма-батька «Шерше ля фам!» напряму підказує, що в даному випадку — за безпечення виграшу вирішує мідної, а насправді золотої гори господиня — мадам скарбниці.

За всієї поваги до східних єдиноборств, спроможність бездотаційного здійснення програм розвитку виду спорту в наших умовах підтверджує одна асоціація — футбольна. Ну, з деякими припущеннями, ще гольф. Звичайно, якби свого часу було впроваджено й набуло сили закону надання податкових пільг меценатам спорту — тоді експеримент з автономією федерацій отримав би необхідний імпульс. Але ж цього, досі немає!

До речі, коли оголосили про Агентство спорту, а його формували паралельно ще з кількома інституціями (розвитку молоді та громадянського суспільства, охорони культурної спадщини, з питань мистецької освіти тощо), то промайнуло показове застереження — «в рамках бюджету Мінкультури». Екстраполюючи на певний регіон, нескладно уявити, які крихти дісталися б спортсменам і тренерам зі спільного «пирога», коли стандартне облупління ледь знаходить кошти на підтримку місцевих сценічних майданчиків, клубів або бібліотек?

Децо про ранги та підлеглість

Досвідчені люди відразу збагнули: найбільша загроза — найнижчий статус. Адже шеф такої агенції, за всіх його прогресивних намірів, не є повноцінним членом кабінету, а отже, повністю залежить від асигнувань, даруйте, залишками від кошторисів «титової» галузі. Й яка, відтак, модернізація за найкращими єврозразками? Тим паче, подібне ми вже проходили наприкінці 2010-го, коли молодіжну та спортивну сфери підпорядкували — у вузьких межах Держслужби — освітянам, під орудою Дмитра Табачника.

Дивина ще в тому, що в структурі Міносвіти й так існує Комітет з фізичного виховання та спорту (колишній СК «Гарт»)

...Сам не розумію, як під час відвідин Олімпійського учбово-тренуваль-

ного центру «Конча-Заспа» керівниками країни, автор цих рядків встряв абсолютно несподіваним для пресслужби Миколи Азарова запитанням. Мовляв, Миколо Яновичу, напередодні ви слухно згадали вираз «глухий кут» у промові з економічних проблем, а наш спорт, якщо досі в отому куті не опинився, то опиниться, перебуваючи й далі без відповідного рангу.

Далекий від думки, що це такий експромт від старого київського єврей-журналіста вплинув на перегляд розкладів із вулиці Грушевського. Спротив фахівців, як мимоволі підлеглих, усе одно відчувався понад два роки немов у повітрі. Й, дійсно, в лютому 2013-го на політичний олімп повернули Міністерство молоді та спорту України, а Равілю Сафіулліну — посаду.

Шабельна дуель піде на користь?

Приблизно так, і навіть хуткіше, сталося нинішнє відновлення в руслі здорового глузду. 4 березня Верховна Рада ухвалила призначення олімпійського чемпіона 1992 у командній першості шаблестів, президента Національної федерації фехтування Вадима Гутцайта міністром молоді та спорту України.

Щодо довіри, то кількарічний стаж за штурвалом відповідного департаменту КМДА зовсім не зменшує тих викликів, які неодмінно звальються на його мшкетерські плечі. Треба розуміти: у справу отримання спортом цієї топ-позиції-2020 вклялися й президент НОК України Сергій Бубка, й Українська академія спорту на чолі з Ніною Уманець, до якої входять наші знамениті зірки різних поколінь, і профільний комітет парламенту, зокрема, популярний чемпіон греко-римського стилю Жан Беленюк.

Отже, необхідно Вадимові Марковичу ці аванси виправдати. Інакше, як справедливо співав Леонід Утьосов, за що ми боролися? ■

Григорій ХАТА

■ ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Зупинилися на півдорозі

Через карантинні заходи в Україні перенесли вибори президента УПЛ; на догравання чемпіонату УЄФА виділило додатковий час

Найбільше в Україні поновлення національних баталій чекають у столичному «Динамо». Фото Олександра ПРИХОДЬКА.

Уже кілька тижнів разом з усією країною на карантині перебуває й вітчизняна футбольна прем'єр-ліга. При цьому майбутнє призупиненого в Україні футбольного сезону й досі в тумані. Очікуючи, що вже найближчим часом епідемія коронавірусу промине свій пік і захворюваність піде на спад, в українському футбольному господарстві сподіваються не на дострокове припинення змагань, а на їх відновлення. Попередньо датою рестарту чемпіонату УПЛ називала 15 травня, однак не виключено, що з поновленням змагань доведеться зачекати.

Аби в Старому світі національні чемпіонати дограли до кінця, в УЄФА додатково подовжили терміни завершення внутрішніх турнірів, зсунувши дату «дедлайну» із 30 червня на 3 серпня. За відсутності в календарі матчів фінальної частини чемпіонату Європи-2020, котрі перенесли на наступний рік, задля вирішення всіх турнірних питань національного характеру європейські клуби матимуть загалом два літні місяці.

Проте не виключено, що і їх може не вистачити, аби розставити всі крапки над «і». Приміром, у Бельгії вирішили не чекати покращення ситуації з поширенням коронавірусу й днями оголосили про дострокове завершення внутрішнього чемпіонату. Водночас в УЄФА закликають національні федерації не поспішати з подібними рішеннями, інакше в наступному сезоні їхні повпреди можуть залишитися без єврокубків.

В українській прем'єр-лізі сподіваються, що «заморожувати» турнірну таблицю й підсумовувати чемпіонат за його проміжними результатами не доведеться. Водночас і в УЄФА, й в УПЛ наголошують, що останнє слово в питанні поновлення футбольних змагань належатиме органам державної влади, котрі повинні будуть зняти карантинні обмеження на проведення масових заходів.

«Якщо ми будемо розуміти, що у нас не залишається часу на догравання чемпіонату в нормальному вигляді, ми можемо прийняти рішення про фіксацію результатів згідно з поточним становищем клубів у турнірній таблиці. Але за будь-яких умов це питання буде винесене на загальні збори учасників УПЛ, за підсумками котрих і буде прийнято спільне рішення», — наголосив виконавчий директор вітчизняної прем'єр-ліги Євген Дикий.

Водночас проти такого сценарію вже категорично висловилися в київському «Динамо», адже в проміжному протоколі «біло-сині» наразі посідають третє місце й у разі дострокового завершення змагань столичний клуб залишиться поза Лігою чемпіонів. Зауважимо,

що без зеленого світла на продовження змагальних баталій динамівці втратять також і чудову нагоду для здобуття національного Кубка.

Нагадаємо, що регулярний чемпіонат, відставши від «Шахтаря» на 14 очок, «Динамо» завершило на другій позиції. Проте на старті другої частини першості в проміжному протоколі динамівці помінялися місцями з луганською «Зорею» і тепер мають серйозний клопіт. «Очевидно ж, що чемпіонат потрібно було зупинити після двох кіл і не розпочинати нову фазу змагань», — каже наставник «біло-синіх» Олексій Михайличенко. Президент «Динамо» Ігор Суркіс подібну ситуацію називає неприйнятною й із нетерпінням чекає поновлення змагань, аби в чесній спортивній боротьбі учасники УПЛ встановили підсумки турніру. «Динамо» готує грати через два дні на третій — лише б закінчити чемпіонат і все було чесно», — каже Ігор Суркіс.

Тим часом Дирекція УПЛ ухвалила рішення про перенесення з 7 на 27 квітня дати проведення звітно-виборчих Загальних зборів учасників Української прем'єр-ліги, на котрих мають відбутися вибори нового президента цієї організації. Нагадаємо, що останні два роки її керівником був швейцарський юрист Томас Грімм, до роботи якого у вітчизняних клубів накопичилося чимало запитань. Тож варто очікувати, що на цьому посту незабаром з'явиться новий менеджер. ■

Олексій ПАВЛИШ

■ ЄВРОПА

Під фінансовим ударом

Футбольні клуби урізають зарплати, а в УЄФА ламають голову, як дограти єврокубки

Через пандемію коронавірусу, окрім національних чемпіонатів, під питанням опинилися і розіграші єврокубків — Ліги чемпіонів та Ліги Європи. Після рішення перенести фінали турнірів, заплановані на кінець травня, на невизначений час в УЄФА почали розмірковувати над можливими варіантами, як усе ж таки дограти євросезон.

Альтернативні плани

«Ніхто не знає, коли завершиться пандемія. У нас є плани А, В та С: відновити сезон у середині травня, у середині чи наприкінці червня. Якщо ми не зможемо відновити сезон до кінця червня, то він, ймовірно, буде просто втрачений», — зізнавався напередодні президент організації Александр Чеферін.

За його словами, є також імовірність, що чемпіонати та ЛЧ і ЛЄ дограють на початку наступного сезону, а той перенесуть і почнуть трохи пізніше.

«Щодо фінальних матчів Ліги чемпіонів і Ліги Європи — тяжко уявити ці ігри без фанатів на стадіонах. Хоча зараз ми не можемо навіть сказати, чи пройдуть ці поєдинки взагалі. Якщо не буде альтернатив, то краще взагалі завершити сезон у єврокубках достроково», — підкреслив футбольний функціонер.

Водночас німецьке видання ZDF пише, що в УЄФА таки планують провести фінали євротурнірів без глядачів, але єврокубкові матчі можуть перенести аж до кінця літа. Пізніше Чеферін визнав, що, незважаючи на плани завершити змагання до 3 серпня, існує реальна загроза взагалі їх не дограти.

«Є реальна ймовірність того, що матчі, які залишилися, взагалі не зіграють. Усе залежить

від рішень урядів різних країн: якщо вони вирішать, що проводити ігри не можна, то ми нічого не зможемо з цим зробити. До вересня-жовтня відновлювати сезон уже пізно», — додав він.

Травневий орієнтир

Поки в Європейській Асоціації ще не ухвалили остаточного рішення, клуби топ-ліг вирішують питання із дограванням чемпіонатів та скороченням зарплат футболістам. Зокрема, акціонери команд АПЛ погодилися, що Прем'єр-лігу не можна буде відновити на початку травня. Сезон зможуть дограти лише тоді, коли це буде безпечно для гравців та уболівальників, при цьому рішення ухвалюватимуть після медичних дозволів та консультацій з органами влади.

Англійські клуби також намагаються перекопати футболістів піти на 30-відсоткове зниження зарплат або відтермінування по виплатах. В АПЛ прогнозують, що через кризу команди можуть сумарно втратити 1,137 мільярда фунтів, а полегшення зарплатних відомостей суттєво поліпшить фінансову ситуацію ліги.

У німецькій Бундеслізі матчі відклали мінімум до 30 квітня, але не виключено, що таке рішення переглянуть. В умовах непростості ситуації 4 найсильніші команди минулого сезону — «Баварія», «Боруссія Дортмунд», «РБ Лейпциг» та «Байер» — виділять 20

Мюнхенська «Баварія» відновлює тренування у групах по 5 футболістів. Фото з сайту sport.ua.

мільйонів євро на допомогу тим клубам, які потребуватимуть підтримки під час пандемії.

Німецькі гранди також масово урізають зарплати — про відмову від 20% виплат, зокрема, уже оголосили мюнхенці та представники двох «Боруссій» — з Дортмунда та Менхенгладбаха.

Водночас «Баварія» відновлює тренування команди — з 6 квітня лідери чемпіонату будуть тренуватися у групах по 4-5 гравців. Перед цим до тренувань в умовах поширення COVID-19 повернулись «Шальке» (футболісти тренуються в групах по 2 особи) та суперник «Шахтаря» по ЛЄ «Вольфсбург».

Непрості часи переживає й італійська Серія А. Темпи поширення хвороби в країні зни-

жуються, проте все ще залишаються високими, тому керівники футбольної ліги відклали відновлення матчів на невизначений час.

При цьому, 6 команд Серії А — «Торіно», «Удінезе», «Сампдорія», «Дженоа», «СПАЛ» та «Брешія» — підтримують ідею за прикладом Бельгії достроково завершити турнір, оголосивши проміжні результати підсумковими. Ще 6 команд не визначилися, а 8 клубів — «Ювентус», «Рома», «Лацио», «Верона», «Парма», «Наполі», «Сассуоло» та «Лечче» українця Євгена Шахова (яке йде у зоні вильоту) — проти. У «Ювентусі», який очолює таблицю, заявили, що відмовляться від титулу, якщо його запропонують на підставі проміжних результатів.

Аби врятувати клуби від можливого банкрутства, Італійська футбольна асоціація заклала гравців відмовитись від зарплат за березень, а «Юве» узгодив із представниками команди урізання виплат за чотири місяці, які залишилися до кінця сезону.

Іспанія обіграла Італію за кількістю заражень, проте президент Ла Ліги Хав'єр Тебас сподівається відновити чемпіонат у середині травня.

«Іспанський чемпіонат, як і всі інші ліги, має бути відновлений у середині травня. Усе залежить від того, як сильно поширюватиметься вірус. Можливо, почнемо грати і раніше, але середина травня — базова дата», — розповів Тебас.

Команди Прімери також вдаються до скорочень виплат. Зокрема, у каталонській «Барселоні» домовилися урізати гравцям зарплати на 70% та обмірковують можливість іще одного зниження, такий варіант розглядають і в мадридському «Реалі».

На паузі і французька Ліга 1, а «ПСЖ» поки вирішує свої трансферні проблеми. Парижане розглядають можливість повернення в «Барселону» бразильця Неймара в обмін на француза Антуана Грізмана — каталонці, за даними ЗМІ, начебто не проти такого обміну. Чемпіони Франції також близькі до підписання лідера захисту «Наполі», сенегальця Каліду Кулібали, за 75 мільйонів євро. ■

■ НОВЬО

Суперпупер Коляденко

Новий кліп від шоумена —
проти вірусу й депресії

Дара ГАВАРРА

Як радять психологи та й просто мудрі люди, час карантину — це можливість для самовдосконалення й творчої роботи. Що повною мірою втілює в життя знаний та епатажний український шоумен Діма Коляденко. Завжди яскравий, позитивний і зовсім так трошки самозакоханий (а творчих людей без цього не буває) Коляденко нещодавно випустив кліп на нову пісню, спеціально для нього написану Олексієм Малаховим, з простою невігядливою назвою «Супер Діма». Сам танцюрист, хореограф, а за сумісництвом ще й співак, повідав світу, що яскрава, драйвова, танцювальна пісня — це саме те, що потрібно нашим вітчизняним слухачам на період самоізоляції під час карантину, адже хороший настрій та позитивний хід думок — саме те, що допомагає боротися з будь-якими незгодами, а тим паче недугами. Музика, а словами шоумена, — це потужний стимулятор

правильного мислення.

Колишня подружка, а нині просто друг Діми — Грина Білик — була не надто здивована ні назвою пісні, ні її змістом. «Ти знову будеш співати про себе? Так, це твоя пісня на мільйон», — зі знанням справи прокоментувала співачка новину.

«Я хочу, щоб мою пісню співали в караоке, вдома, для настрою. А ім'я кожен може наспівувати своє», — великодушно запропонував Дмитро, тобто Діма. І то правда, в ці складні для всієї планети часи трошки любові до себе, коханих, не завадить нікому, як і хорошого настрою та позитивних емоцій. ■

Діма Коляденко.

Варка ВОНСОВИЧ

У той час, як жителі мегаполісів жартує шукають песиків, щоб була можливість вийти на прогулянку разом із тваринкою, і навіть готові брати їх в оренду, мешканці одного невеличкого британського містечка (а саме Лландідно, що в Уельсі) трохи стурбовані. І от у чому справа: з навколишніх пасовищ зійшлося до цього населеного пункту понад 120 кіз (і, відповідно, цапів) кашмірської породи. Оскільки жителям заборонено без потреби виходити з домівок у зв'язку з карантинном, то спорожні вулиці не викликають побоювань з боку тварин, тож вони спокійнісінько прогулюються безлюдними парками й скверами, безперешкодно ласуючи квіточками на

■ РОГИ Й КОПИТА

По вулицях цапи ходили

У британському місті парнокопитні заповнили життєвий простір людей

клубах та молоденькими соковитими листочками на кушниках.

З другого боку, замкнені у своїх помешканнях жителі Лландідно мають безкоштовну програму «У світі тварин» у себе за вікном, тож можуть досхочу спостерігати за

розкішними парнокопитними, адже ця порода кіз вирізняється чудовою довгою шовковистою шерстю. Соцмережі вже заповнили фото- і відеозвіти мешканців Лландідно, на яких тварини привільно почуваються в безлюдному місті. ■

■ ПОГОДА

8—9 квітня за прогнозами синоптиків

Київ: ясно, без опадів. Вітер західний, 5-10 м/с. Температура вночі +3...+5, удень +17...+19. Післязавтра вночі +1...+3, удень +4...+6.

Курорти Карпат: ясно, без опадів. **Славське:** уночі +2...+4, удень +17...+19. **Яремче:** уночі +1...+3, удень +16...+18. **Міжгір'я:** уночі +1...+3, удень +18...+20. **Рахів:** уночі +1...+3, удень +18...+20.

6 квітня висота снігового покриву становила: **Дрогобич** — немає, **Стрий** — немає, **Славське** — немає, **Плай** — 9 см, **Міжгір'я** — немає, **Рахів** — немає, **Долина** — немає, **Івано-Франківськ** — немає, **Яремче** — немає, **Коломия** — немає, **Пожежевська** — 32 см.

сонячно

мінлива хмарність

хмарно

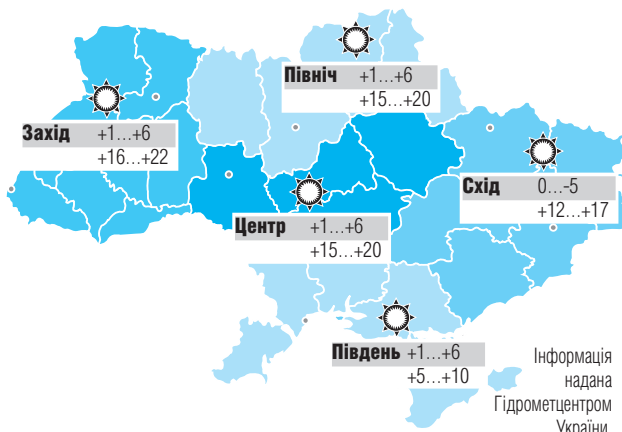
дощ

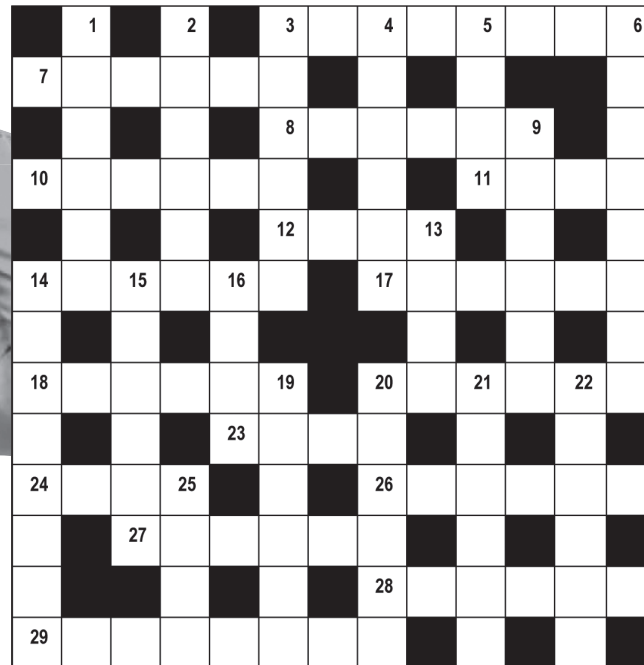
сніг

дощ, гроза

Інформація надана Гідрометцентром України.

■ КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №31

По горизонталі:

3. Регіон України, де вперше виявили коронавірус COVID-19. **7.** Вимір діаметра ствола вогнепальної або іншої зброї. **8.** Кам'яна чоловіча скульптура, яка тримає балкон. **10.** Творча організація простору: інтер'єру, ландшафту. **11.** «... вода, ... бистра вода. ... вода — і минають літа» (пісня). **12.** Представник християнського народу, що живе в Єгипті, прямий нащадок давніх єгиптян. **14.** Прізвисько, яке дали козаки фавориту Катерини II Григорію Потьомкіну. **17.** Популярна до окупації Донецька марка пива. **18.** Комаха, що знищує дерев'яні речі. **20.** Головний розпорядник поміщицького маєтку. **23.** Знаменитий паризький музей, колишня резиденція королів. **24.** Місто, в якому була страчена Жанна д'Арк. **26.** Особа командного і начальницького складу в збройних силах. **27.** Кухня на кораблі. **28.** Поема Гомера. **29.** Великий острів біля Італії, який найдовше ізолювався від коронавірусу.

По вертикалі:

1. Язичницьке святилище для обрядів та принесення жертв. **2.** Жердина у пташнику чи в клітці, на яку сідають на ніч кури. **3.** Становище Марусі Богуславки чи Роксолани одразу після полону. **4.** Руїнування струк-

тури під впливом системної кризи.

5. Частина суднового такелажу для кріплення щогл і піднімання по них. **6.** Хімічна назва срібла. **9.** Наукове означення певного явища. **13.** Бойова машина. **14.** Юрист, який від імені держави посвідчує угоди та документи. **15.** Велика ложка, якою розливають суп чи борщ. **16.** Меблі для обіду чи навчання. **19.** Прізвисько одного з головних героїв роману Михайла Булгакова «Біла гвардія». **20.** Руїнування поверхні під впливом зовнішніх чинників. **21.** Давньоегипетський бог, що символізував відродження. **22.** Тимчасове користування предметами чи приміщеннями за гроші. **25.** Рослина родини валеріанових, відома ефірними оліями. ■

Кросворд №30 від 18 березня

На період карантину «Україна молода» виходитиме двічі на тиждень — по вівторках і п'ятницях

■ ПРИКОЛИ

— Студенти, ви знаєте, що таке наркоз?
— Ні.
— Наркоз — це найкращий засіб уникнути порад пацієнта під час операції.

Реєстрація в поліклініці:
— Скажіть, окуліст приймає?
— Не те слово, п'є по-чорному!
Дідусь хотів подзвонити в

поліклініку, випадково потрапив на секс по телефону і зрозумів, що він узагалі, виявляється, здоровий.

Якщо лікар виписав вам рецепт розбірливим почерком, будьте обережні, можливо, це не лікар.

На прийомі в лікаря:
— Лікарю, в мене болить усе.
— Ну, це ви занадто. На все у вас грошей не вистачить.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефони редакції: 044-361-62-61;
з мобільного: 094-926-32-61
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,
«Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!»,
«Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми»,
«Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння»,
«Вітаємо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009031 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 189 Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить у вівторок, середу, п'ятницю—суботу (спільний номер) Тираж 86734